

Vite

SAMTALEN OM ORGANDONASJON

Av Anna Vik og Kamilla Bedin

Tittel

Vite - samtalen om organdonasjon

Kandidater

Anna Vik og Kamilla Bedin

Fagfelt

Tjenestedesign

Veileder

Josina Vink

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo, Vår 2022

Design, illustrasjoner og foto er gjort av oss hvis ikke annet er oppgitt

Kamilla Bedin
+47 938 74 630

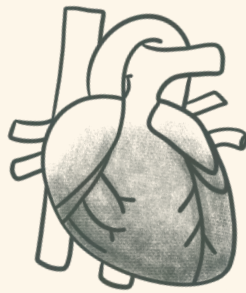
Anna Vik
+47 470 14 567

Abstrakt

Vite er et tjenstedesignprosjekt som utforsker hvordan design kan tilrettelegge for at flere av Norges befolkning tar samtalen om organdonasjon, og blir kjent med hverandres ønsker og standpunkt.

Statistikk fra Stiftelsen Organdonasjon viser at det i dag står mellom 400-500 mennesker i kø, i vente på et nytt livreddende organ. 2021 var året med det laveste antallet organdonasjoner på 10 år og dette ble utgangspunktet for vårt diplomprosjekt. Ved å utforske organdonasjon fra ulike perspektiv kom vi frem til våre 6 nøkkelfunn - alle ledet oss i retningen av denne samtalen vi oppfordres til å ha med våre nærmeste.

Diplomprosjektet resulterte i designforslaget; Vite - samtalen om organdonasjon. Et samarbeid mellom Stiftelsen Organdonasjon og andre aktuelle aktører som Røde Kors førstehjelpskurs og NorgesGruppen. Tjenesten består av et samtaleverktøy med elleve samtalekort. Målet er at du sammen med dine nærmeste skal dele deres ønsker og standpunkt til tematikken. Vite har også en digital huskeliste i Stiftelsen Organdonasjon sin app hvor ønskene deres kan legges inn. Tjenesten fokuserer på å fasilitere for en meningsfull og åpen samtale for deg og dine nærmeste. Denne samtalen vil kunne ha en positiv effekt for både deg, dine nærmeste, helsepersonell og resten av samfunnet.

Snakk fra
hjertet

Innhold

Abstrakt 4

01 Introduksjon

Historien om Eric 11

Ordliste 14

Motivasjon 16

Mål og vinkling 18

Metodisk tilnærming 20

Krav til personvern NSD 26

02 Bakgrunn

Introduksjon 30

Aktualitet 32

03 Rammeverk

Introduksjon 38

Dagens praksis 40

Stiftelsen Organdonasjon 42

04 Research og innsikt

Introduksjon 46

Organdonasjon tilbake i tid 48

Problemstilling 50

Vi ser oss rundt 52

Vi bearbeider 64

Nøkkelfunn 68

Rescope 80

05 Vi scoper inn

- Introduksjon 84
- Hvor og når 86
- Flippe fokuset? 88
- Gerilja undersøkelse 90
- Rollespill 92
- Å svare på spørsmålet 96
- Hva om samtalen uteblir? 100
- Design probe 102
- Åpen samtale 108
- Vi ser behovet for... 110

06 Konseptutvikling og brukertesting

- Introduksjon 114
- Idégenerering 116
- Brukertest del 1 124
- Hvordan snakke om det? 126
- Videreutvikling 128
- Brukertest del 2 131

07 Designforslag

- Introduksjon 138
- Designforslag 141
- Avsender 189
- Aktuelle samarbeidspartnere 190
- Ringvirkninger og effekt 194
- Økonomisk aspekt 196
- Navn og tone of voice 198

08 Refleksjon

- Prosess 204
- Veien videre 206
- Takk 208
- Referanser 210

Introduksjon

Historien om Eric

Ordliste

Motivasjon

Mål og vinkling

Metodisk tilnærming

Personvern NSD

01

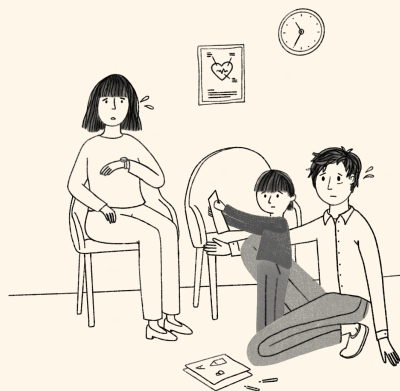
FØRST...

Vi vil starte diplomrapporten vår med en liten advarsel. Organdonasjon er et tema som tar opp liv og død, og vi vil komme inn på tema som kan være følelsesmessig triggende.

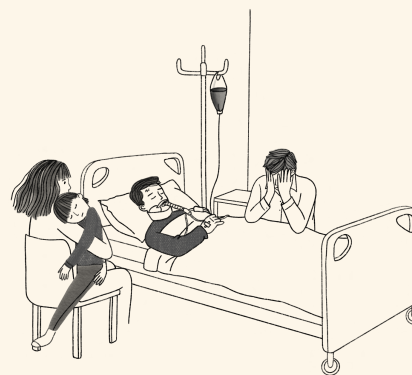
- 1 Det har skjedd en alvorlig bilulykke og Eric har blitt hentet av luftambulansen.

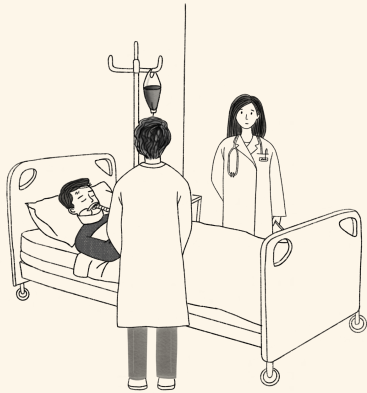
- 2 Eric sine foreldre og lillebroren har fått beskjed om ulykken og er på plass på sykehuset.

- 3 Eric ligger nå på respirator på intensivavdeling og tilstanden hans forverres ut over kvelden.

- 4 Familien hans er hos han gjennom hele natten.

- 5 På formiddagen går han gjennom mange tester og legene ser at behandlingen ikke fører frem.

- 6 De ser nå at livet til Eric dessverre ikke er mulig å redde.

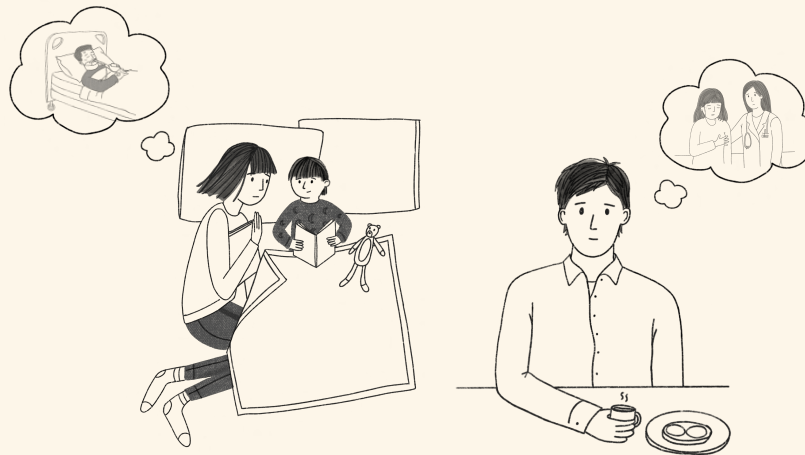
- 7 Det betyr at legene må ta opp temaet organdonasjon med Eric's pårørende.

- 8 Har Eric noen gang uttrykt sitt ønske til organdonasjon?

- 9 Organdonasjon er noe de ikke har diskutert tidligere. Foreldrene til Eric kjenner på at det å skulle svare på dette spørsmålet i en situasjon hvor de er i sjokk og sorg føles helt umulig. De har mistet sønnen sin...

- 10 I ettertid har de gått utallige runder meg seg selv og lurt på om valget de tok på vegne av Eric var det han selv hadde ønsket.

Ordliste

Vi har valgt å lage en ordliste med definisjoner som blir brukt gjennom prosjektet. Dette for å avklare hva vi legger i ordene og for å unngå misforståelser eller feiltolkninger.

ORGANDONOR

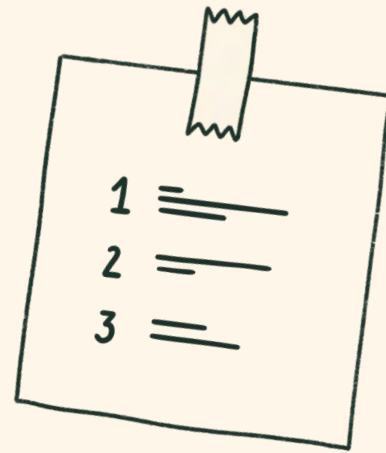
En person som har tatt et aktivt valg om å si ja til organdonasjon.

POTENSIELL ORGANDONOR

En person som ikke har tatt et aktivt valg eller standpunkt til organdonasjon.

PÅRØRENDE

De som ville møtt opp på sykehuset om det hadde skjedd noe. Det kan være biologiske familiemedlem, men også for eksempel datteren du har arvet, en venn eller den gode naboen din. Dine pårørende er det opp til deg å definere.

Motivasjon

Motivasjonen bak diplomprosjektet og valg av tema handler mye om vår personlige driv for prosjekt som kan gjøre en forskjell. For oss handler design om endring og om å se på utfordringer på nye måter. Og vårt arbeid som designere kan ha stor effekt på menneskers liv og samfunnet rundt.

Vi har begge vært organdonorer i flere år og husker det som veldig tilfeldig at vi hørte om temaet første gang. I senere tid har det vært fordi vi har oppsøkt det selv.

Det faktum at noen mennesker må vente i flere år på et nytt livreddende organ, og at noen faktisk også dør mens de venter har vært en underliggende motivasjon for prosjektet.

Ut i prosjektet ble vi også bevisst på situasjonen som oppstår på sykehuset hvor flere pårørende opplever å bli stilt spørsmålet om organdonasjon og følelsene det kan innebære. Og hvor helsepersonell i samme situasjon kan kjenne på ubehag ved å bry pårørende med dette spørsmålet. Vi tror at design kan være en bidragsyter til å se på problematikken fra et nytt perspektiv.

AKUTTMOTTAK

AKUTT
AMBULANS

Mål

Målet med diplomprosjektet er å sette lys på temaet organdonasjon og å gjøre befolkningen mer bevisst på verdien av å snakke om det. Både for deg selv, men spesielt for pårørende og de som venter på et nytt organ. Målet har vært å utforske mulighetsrommet rundt hvordan man kan tilrettelegge for at flere skal ta et standpunkt.

Vinkling

Organdonasjon er et tema som ofte assosieres med noe veldig medisinsk, men med dette diplomprosjektet ønsket vi å se på temaet fra folkets perspektiv - menneskene og det rundt. Vi valgte bevisst å ta et steg bort fra det medisinske da dette er et eget fagfelt og andre kan mer om det enn oss som designere. Vi ønsket å bruke vår kompetanse der vi mente vi kunne bidra mest og ha størst påvirkning.

Metodisk tilnærming

Som to designere i møte med et helserelatert tema som organdonasjon, har vi brukt et utvalg metodikk fra tjenstedesign for å orientere oss i landskapet. Gjennom prosjektet har det vært viktig for oss å være åpne for de forskjellige meningene og perspektivene. For noen er det en selvfølge å snakke om organdonasjon, noen opplever det som vanskelig, mens andre er ikke klar over at man bør snakke om det i det hele tatt. Dette har gjort at **metoder som inkluderer å komme i kontakt med mennesker har vært sentralt i vår prosess.** Som å gå ut på gata eller være en del av en samtale. Innsiktsarbeid fra samtaler og intervju med donorer, potensielle donorer, etterlatte, helsepersonell mm. har ledet veien for prosjektets retning og lagt grunnlaget for iterasjon og testing frem mot det endelige designforslaget.

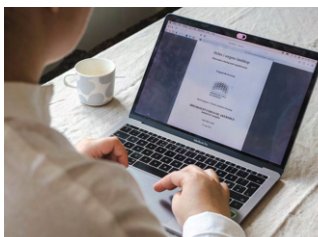
Desktop reserach
 Gerilja undersøkelse
 Dybdeintervju

Analyse
 Kategorisering

Gerilja undersøkelse
 Rollespill
 Design probe
 Dybdeintervju

Idégenerering
 Prototype
 Visualisere
 Brukerteste

Branding
 Formidl
 Vurdere

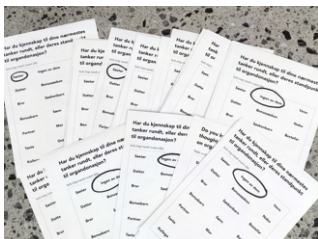
DESKTOP RESEARCH

Lese artikler, statistikker og andre dokumenter for å få innsikt om dagens situasjon både i Norge, men også sammenligne med andre land.

INTERVJU

Intervjue eksperter, donorer, potensielle donorer mm. for å få forståelse av dagens behov og utfordringer.

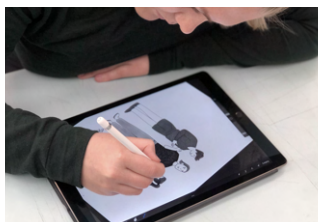
GERILJA UNDERSØKELSE

Intervjue “mannen i gata” for å raskt innhente innsikt fra et bredt spekter av mennesker. Data i sin råeste form.

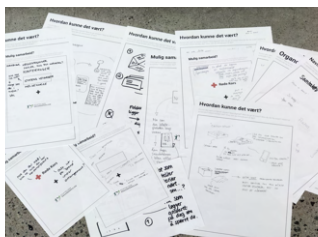
ANALYSE AV INNSIKT

For å få en større forståelse av konteksten sammenlignet vi innhold og innsikt for å se etter likheter, gjentakelser eller hull.

DEFINERE FUNN

Ut fra innsiktsarbeidet og analyse definerte vi funnene. Dette ved hjelp av tekst og illustrasjon.

IDÉGENERERING

For å brainstorme og utvikle idéer som møter behovene holdt vi blant annet en idéworkshop og gjennomførte crazy eight. Bare kreativiteten setter grenser.

SERVICE SAFARI

Vi testet og analyserte dagens eksisterende tilbud for å forstå hvordan det fungerer og deres formål.

ROLLESPILL

Iscenesatte samtaler for å innhente forståelse for hvordan samtaledynamikk kan forandre seg avhengig av roller og egenskaper.

DESIGN PROBE

Oppgaver gitt til personer for å utføres i egne omgivelser uten å bli observert. Resultatet dokumenteres og reflekteres tilbake til oss i etterkant.

PROTOTYPING

Utvikle prototyper i varierende nivå. Fra raske papirskisser og mockups til fysiske modeller og digitale flater.

TESTING

Hva fungerer og hva fungerer ikke? Vise og teste mockups og prototyper for å lære og få tilbakemelding av brukere og fiktiv avsender.

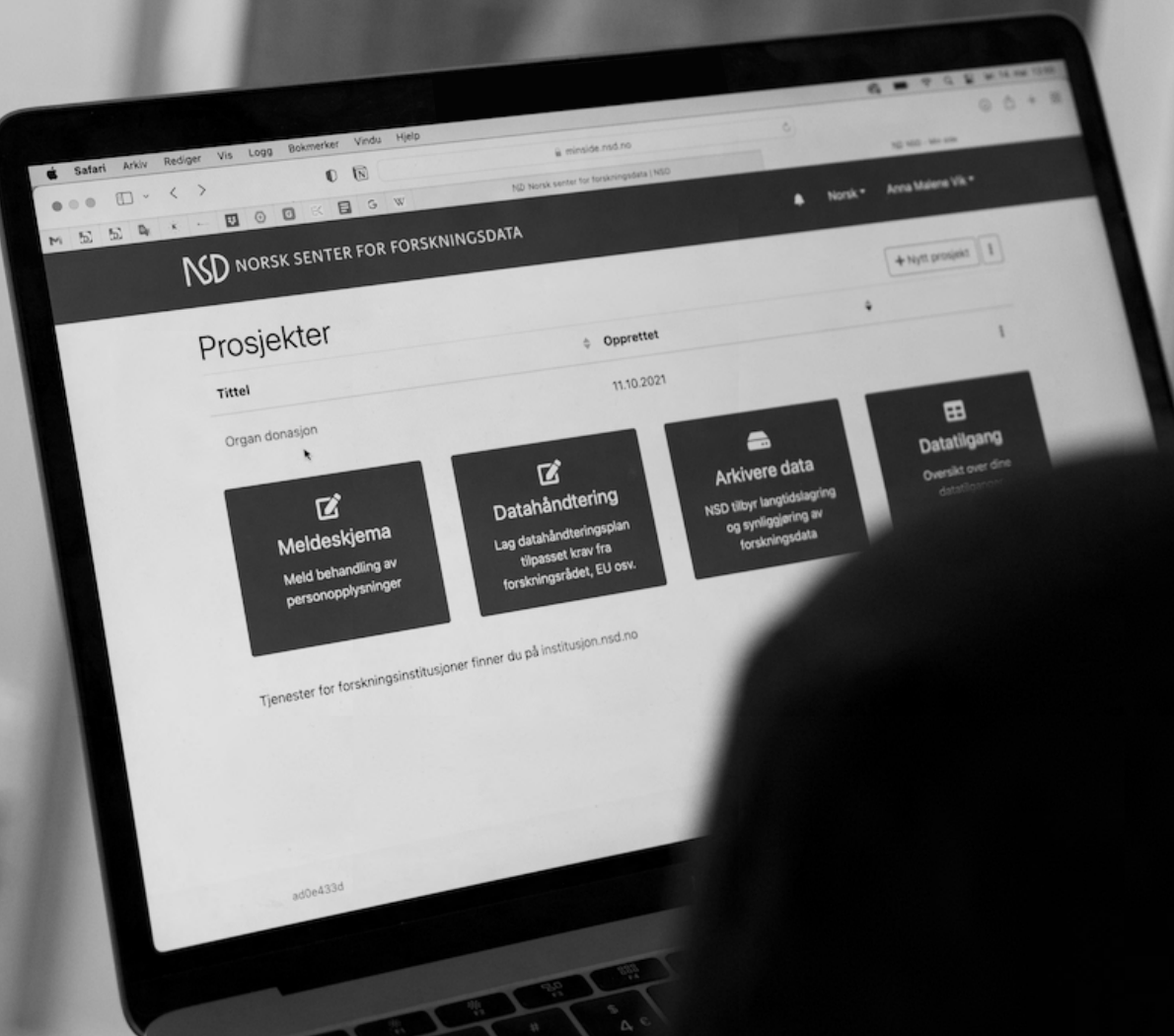

Personvern NSD

Diplomprosjektet er godkjent av NSD (Norsk senter for forskningsdata). Dette for å sørge for at prosjektet er i tråd med lovverket når det kommer til å ivareta personvern og datahåndtering.

Alle vi har intervjuet har signert et samtykkeskjema, samt gitt tillatelse til at vi kan bruke deres verbale utsagn og eventuelle foto.

+ Nytt prosjekt

Prosjekter

Opprettet

11.10.2021

Tittel

Organ donasjon

Meldeskjema

Meld behandling av personopplysninger

Datahåndtering

Lag datahåndteringsplan tilpasset krav fra forskningsrådet, EU osv.

Arkivere data

NSD tilbyr langtidslagring og synliggjøring av forskningsdata

Datatilgang

Oversikt over dine dataflommer

Tjenester for forskningsinstitusjoner finner du på institusjon.nsd.no

ad0e433d

Bakgrunn

Introduksjon

Aktualitet

I vente på et nytt organ

02

Introduksjon

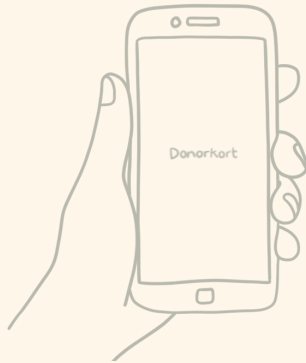
I dette kapitlet vil du kunne lese litt om bakgrunnen for prosjektet og dagens situasjon knyttet til organdonasjon i Norge. Bakgrunnen har også vært en stor del av motivasjonen vår gjennom diplomprosjektet.

Aktualitet

I Norge kan alle uttrykke sitt ønske til organdonasjon uavhengig av alder, kjønn og helsetilstand (Stiftelsen Organdonasjon, u.å.). Det er rundt 900.000 “registrerte” donorer i Norge, og enda flere med de som bare har fortalt det muntlig til sine nærmeste (Stiftelsen Organdonasjon, u.å.). I dag er det fire måter du kan bli organdonor på; ved å fortelle dine nærmeste om ditt standpunkt, fylle ut et fysisk og digitalt donorkort gjennom Stiftelsen Organdonasjon eller i kjernejournalen på Helsenorge sin nettside.

Men uansett hvordan du har registrert deg eller om du ikke har registrert deg i det hele tatt, vil spørsmålet om organdonasjon **alltid** bli stilt til de pårørende på sykehuset dersom det skulle bli aktuelt. Det vil si at et fysisk eller digitalt donorkort ikke er juridisk bindende i seg selv. Dette ble utgangspunkt for vårt prosjektet.

Martin, jeg er
organdonor

I VENTE PÅ ET NYTT ORGAN

I Norge står det til enhver tid mellom 400-500 mennesker på venteliste for et nytt livreddende organ, i håp om en ny sjanse i livet (Stiftelsen Organdonasjon, u.å.). I fjor høst deltok vi på donasjonsuka på Rikshospitalet, hvor de illustrerte personene i kø med pakket bagasje som ventet på å motta telefon med en god beskjed. I 2021 var det 38 mennesker som døde mens de ventet på et nytt organ (Stiftelsen Organdonasjon, u.å.). Antallet har økt og det er dessverre fortsatt mangel på organdonorer i Norge (Stranden, 2022).

2021 var også året med det laveste antallet organdonasjoner på 10 år (Simonsen, 2022). Det er flere grunner til dette. Organdonasjon handler mye om tilfeldigheter og at de som dør matcher de som venter på et organ er ingen selvfølge. Svært få mennesker dør på en slik måte at de kan brukes som organdonor. Det er faktisk tre ganger større sjanse for at du trenger et nytt livreddende organ enn at du donerer organer selv (Stiftelsen Organdonasjon, u.å.). Det finnes tiltak for å få folk til å ta et standpunkt til organdonasjon, men det faktum at antallet mennesker som dør i vente på nytt organ går i feil retning gjør at vi bør tenke annerledes om temaet.

Rammeverk

Introduksjon

Dagens praksis

Stiftelsen Organdonasjon

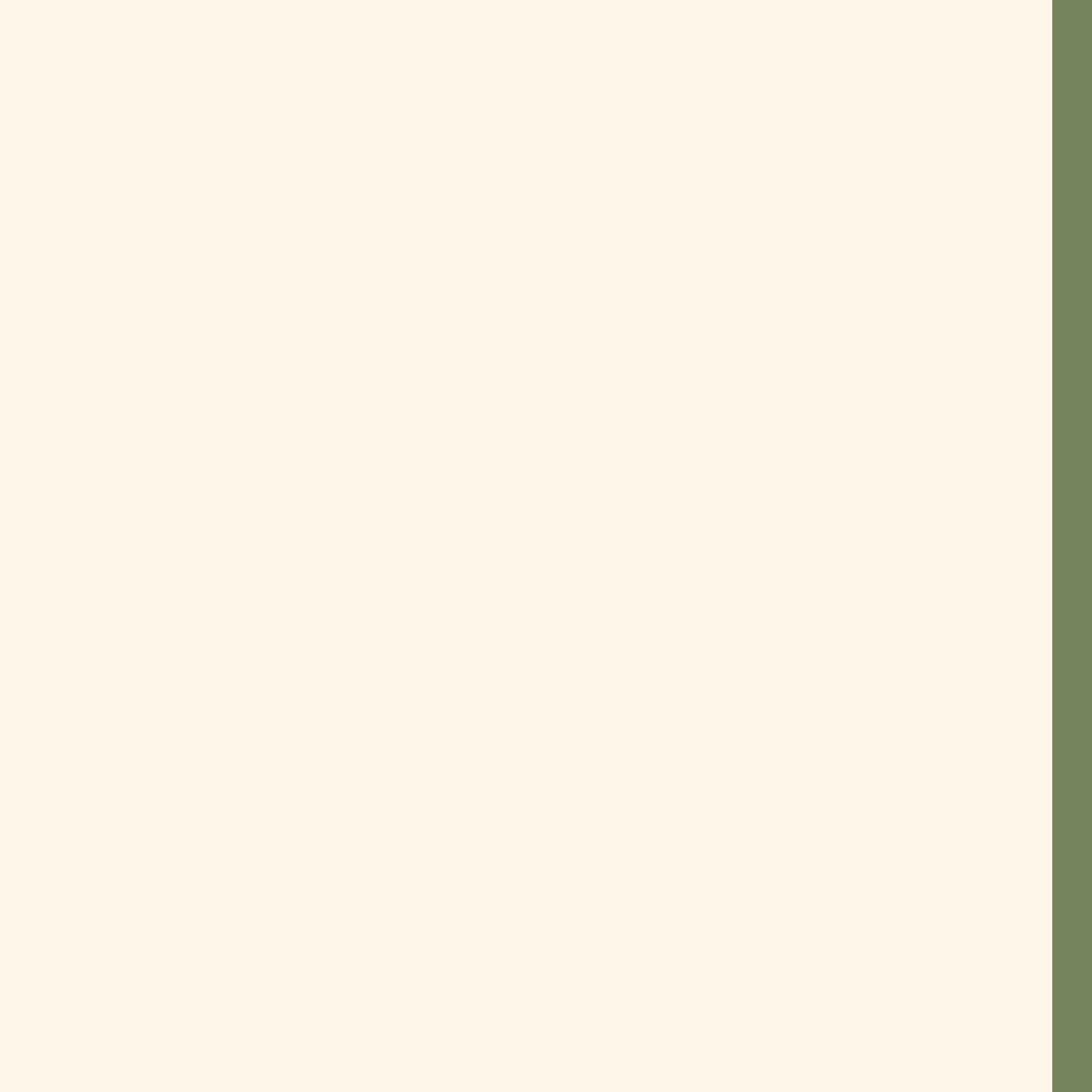

03

Introduksjon

I dette kapitlet vil du kunne lese litt om rammene for prosjektet. Med begrenset erfaring innen feltet trengte vi noen rammer i prosessen til å veilede oss for hvordan vi skulle jobbe med behovet. Rundt i verden benyttes det ulike system knyttet til organdonasjon og to av de er opt-in og opt-out. I Norge praktiserer vi en versjon av opt-out, men uten noen form for juridisk registrering. Her er det fokus på samtalen og å uttrykke hva du selv ønsker. Dette ble en føring for prosjektet.

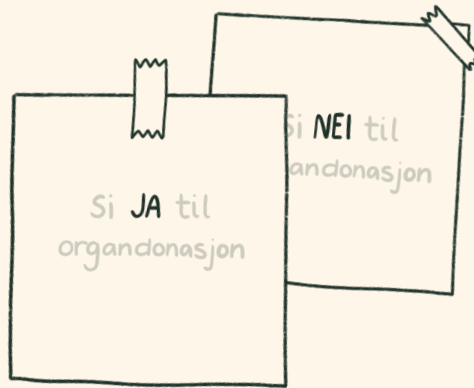

Dagens praksis

I Norge anses hele befolkningen som potensielle organdonorer, men vi benytter ingen register over hvem som vil/ ikke vil være organdonor. Andre land som for eksempel Frankrike og Spania praktiserer opt-out, med et nei-register (Klausen, 2019). Det innebærer at alle «automatisk» regnes som organdonor, med mindre man motsetter seg dette gjennom et nei-register.

Spørsmålet om hvorfor vi ikke bare innfører et automatisk donorsystem med nei-register i Norge også har vært oppe i løpet av prosjektet. Men flere faggrupper, blant annet NOROD (Norsk ressursgruppe for organdonasjon) har uttalt at de ikke ønsker opprettelese av donorregister. Noen av punktene de begrunner det med er å vise til europeiske studier om at store deler av befolkningen ikke registrerer seg i donorregister. Et eksempel de viser til er Sverige hvor kun 16% av befolkningen har registrert seg. Et annet argument er at manglende registrering kan bli tolket som at avdøde var imot donasjon (NOROD, u.å.).

Med praksisen i Norge må staten gjøre oss innbyggerne oppmerksom på at vi aktivt må si ja til organdonasjon om vi ønsker. På samme måte må man med en nei-register gjøre innbyggerne oppmerksom på at vi må avregistrere oss dersom vi ikke ønsker å være organdonor. Dette kan resultere i et negativt fokus i samfunnet (Stiftelsen Organdonasjon, u.å.).

Selv om Norge og f.eks Frankrike praktiserer opt-out på ulike måter, er fellesnevneren for begge modellene at de pårørende alltid vil bli involvert i prosessen. Samtalen med de pårørende vil alltid ha en sentral rolle - uansett system. Ingen av systemene kan tvinge noen til en donasjon (Stiftelsen Organdonasjon, u.å.).

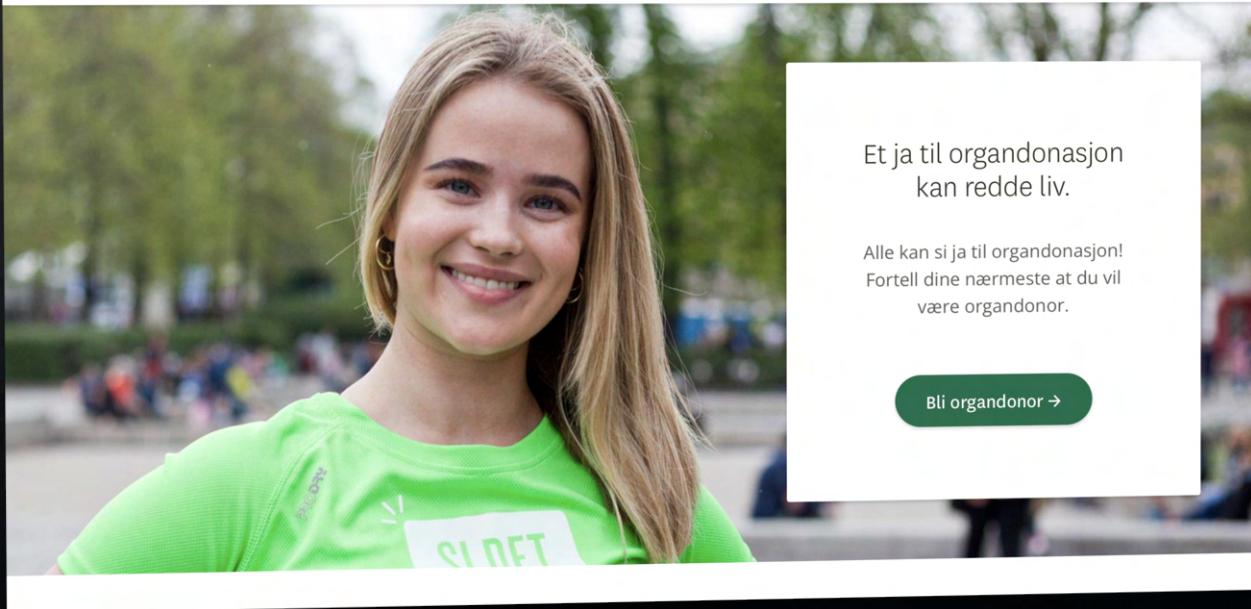
Det er splittede meninger om hva som er "riktig" måte å gjøre det på. Og vi vil poengtere at dette er en politisk diskusjon som er viktig at fortsetter. Men som en ramme for diplomprosjektet har vi valgt å fokusere på det vi tror kan ha mest påvirkning akkurat nå, og har valgt å ta utgangspunkt i modellen som praktiseres i Norge i dag.

Stiftelsen Organdonasjon

Stiftelsen Organdonasjon ble i 1997 opprettet på bakgrunn av den store mangelen på organer for transplantasjon (Stiftelsen Organdonasjon, u.å.). De er i dag på mange måter den offentlige avsenderen av informasjon knyttet til organdonasjon i Norge. Stiftelsen har opp gjennom årene gjennomført en rekke informasjonstiltak med formål om å øke allmennhetens kunnskap om temaet (Landsforeningen for Nyrepasienter og transplanterte, u.å.).

Stiftelsen Organdonasjon sitter på mye kunnskap og har lang erfaring med tematikken og det har derfor vært helt naturlig å inkludere de i prosessen og utviklingen av vårt prosjektet.

Et ja til organdonasjon
kan redde liv.

Alle kan si ja til organdonasjon!
Fortell dine nærmeste at du vil
være organdonor.

Bli organdonor →

Research og innsikt

Introduksjon

Organdonasjon tilbake i tid

Problemstilling

Vi ser oss rundt

Vi bearbeider

Nøkkelfunn

Rescope

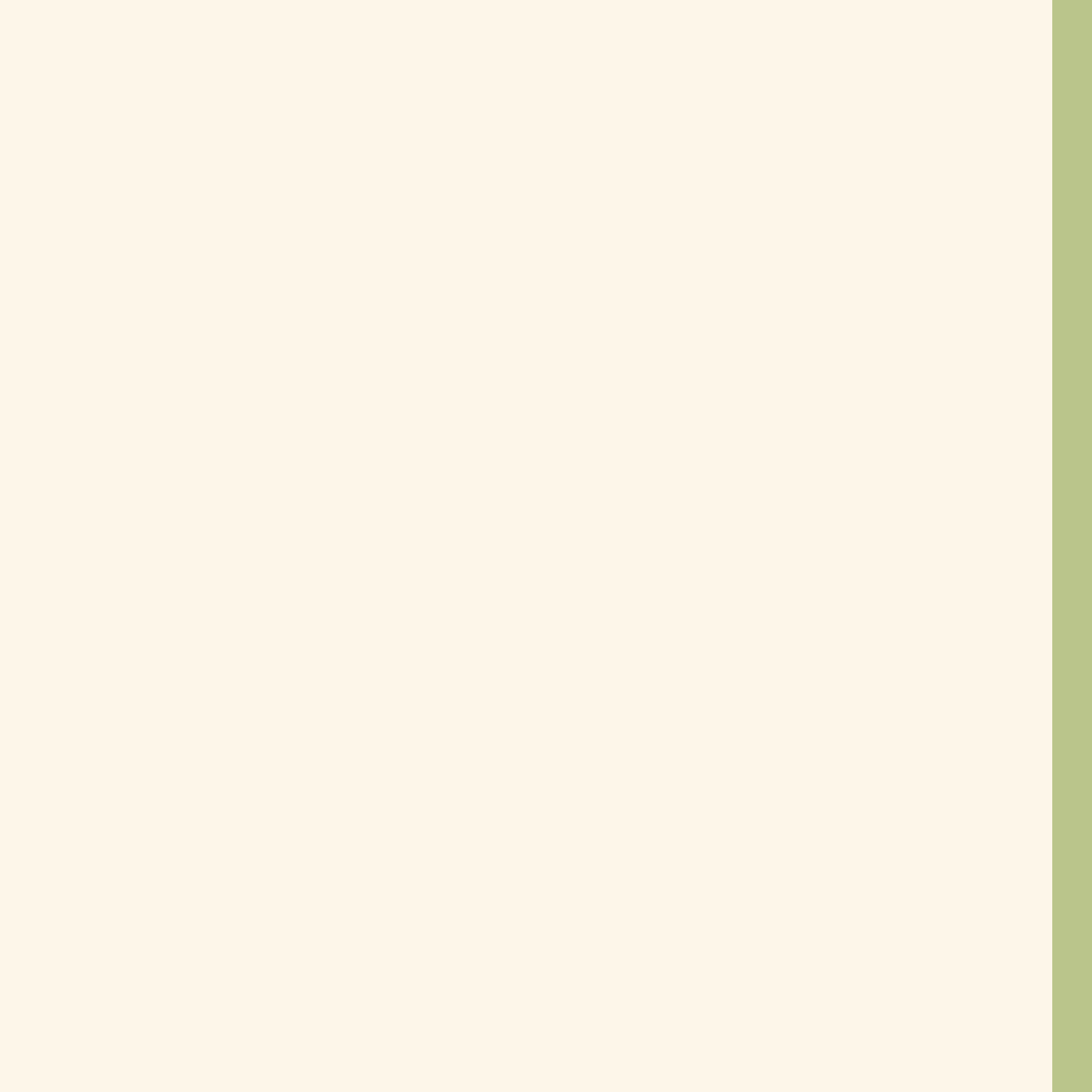

04

Introduksjon

Vi startet prosjektet med et mål om å utforske temaet organdonasjon i Norge fra et bredt perspektiv, da temaet kan oppleves så forskjellig. I dette kapittelet deler vi innsikt fra en rekke intervju og samtaler, før vi ved hjelp av analyse og kategorisering kom frem til våre 6 nøkkelfunn. Basert på innsiktsfasen velger vi å scope mer inn.

I denne delen av prosjektet snakket vi med donorer, potensielle donorer, sykehusprest Ståle Arne Vansvik, donoransvarlige sykepleiere Torgunn Bø Syversen og Lise Toubro Bratberg, intensivsykepleier Siri Mathiesen, Aleksander Sekowski hos Stiftelsen Organdonasjon og Erik Løhre som er spesialisert innen bedømming- og beslutningspsykologi.

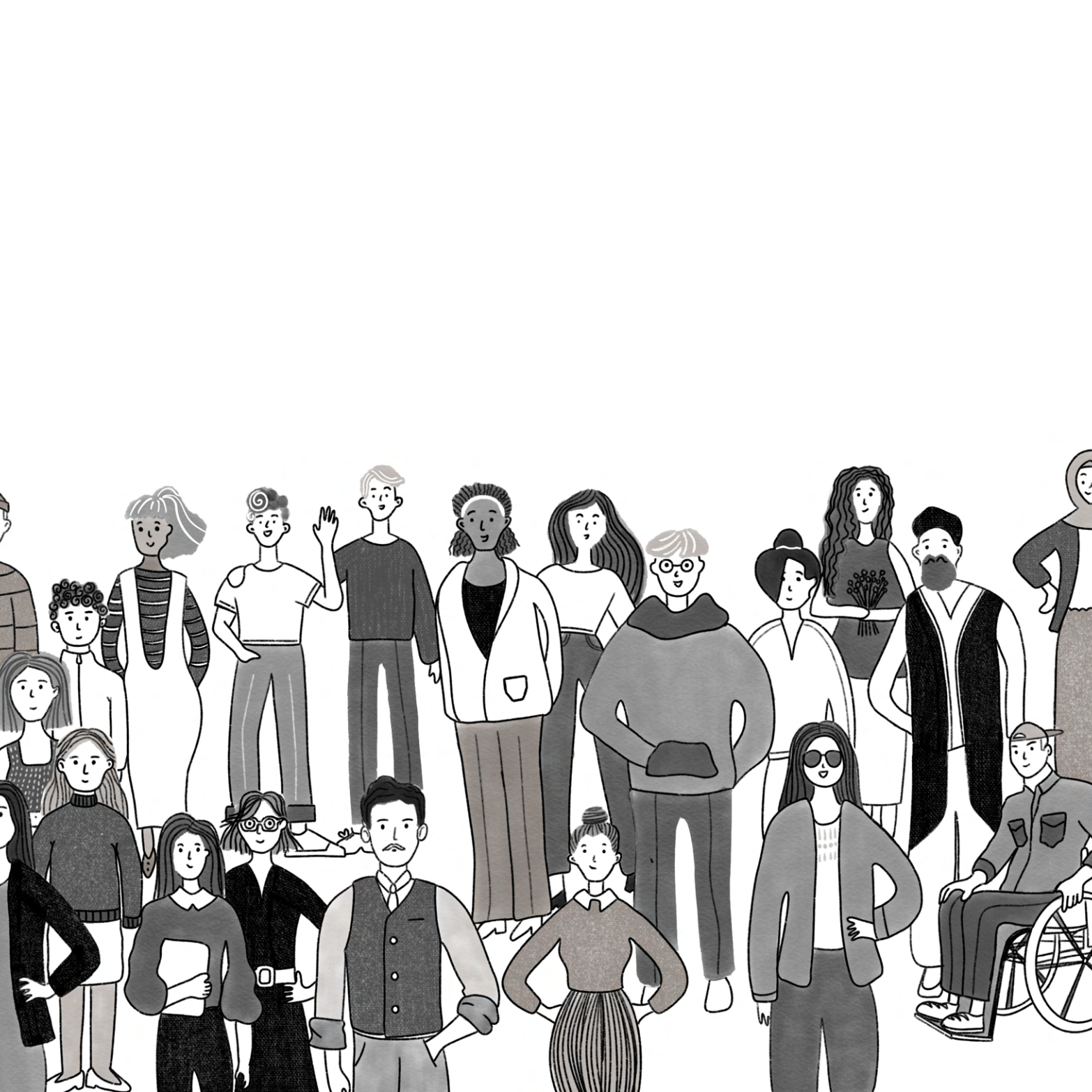
Organdonasjon

TILBAKE I TID

Som en del av desktop researchen vår begynte vi å se på historien til organdonasjon her i Norge og resten av verden. Den første vellykkede nyretransplantasjonen ble gjennomført i USA. I 1956, to år senere gjorde vi det samme her i Norge, som nordens første nyretransplantasjon (Pfeffer & Albrechtsen, 2011, s. 193).

Med nye medisinske måter å redde liv på ble informasjon om organdonasjon til befolkningen satt igang av blandt annet av Stiftelsen Organdonasjon da de ble opprettet. Deres oppgave ble på mange måter å komme med fakta da folk flest visste lite om temaet. Få hadde tatt et standpunkt eller gjort seg opp en mening med sitt ønske og enda færre hadde informert sine nærmeste eller skrevet det ned. Det gjorde det utfordrende og vanskelig for pårørende å gi et klart svar når de fikk spørsmål fra sykehusene om at det kunne være aktuelt med donasjon. Sorg og usikkerhet gjorde at prosentandelen av de som svarte nei var på 40%. Stiftelsen Organdonasjon ville gjøre noe med dette og startet arbeidet med å lage informasjonskampanjer, utforme donorkort og brosjyrer med informasjon til folket (Pfeffer & Albrechtsen, 2011, s. 209).

Problemstilling

På bakgrunn av dagens situasjon her i Norge og mangelen på organer kom vi frem til en problemstilling som ledet veien for hvordan vi videre fortsatte inn i innsiktsfasen og ble som en linse for hvordan vi utforsket behovet.

**Hvordan kan man få flere
til å ta et standpunkt til
organdonasjon?**

Vi ser oss rundt

Vi startet med å se oss rundt som en del av vår desktop research. Vi har **sett, lest og hørt** for å orientere oss og utforske temaet organdonasjon. Vi har undersøkt ulike plattformer som podkaster, tv-serier, sosiale medier, deltatt på seminar, deltatt på e-læringskurs, lest bøker og artikler. Dette for å få innblikk i hvordan ting fungerer, men også det emosjonelle aspektet ved temaet - hvordan ting føles og oppleves.

For eksempel så brukte vi **Jodel** for å lære mer om folks umiddelbare ytringer om organdonasjon. Til informasjon så er dette en mobilapplikasjon for deling av tekst og bilder hvor alle brukerne er anonyme (Wikipedia, 2020). Jodel er en plass hvor man kan bli minnet på temaet, men også en plass hvor feilinformering kan skje. Vi ser at det er mange spørsmål som dukker opp og at det er mangel på kunnskap knyttet til temaet.

Vi har også lest **biografisk litteratur**. Boken “Edwin, snu deg” av Therese Tungen, fortelles fra Thereses eget perspektiv. Den handler om tapet av sønnen og følelsene rundt. Organdonasjon er et tema som også tas opp i denne boken og som gir oss et innblikk i følelser som kan oppstå rundt organdonasjon.

OUS - Organdonasjon avdød giver

Dette er et kurs for helsepersonell som kan bli involvert i arbeid med organdonasjon.

Kurset består av 10 kapitler med ulike tema. Hvert kapittel tar ca 10 - 15 minutter. Du kan ta hele kurset i sin helhet eller velge det tema du ønsker.

Kurset er utarbeidet ved Oslo universitetssykehus av Avdeling for organdonasjon i Akuttklinikken (AKU) og transplantasjonskoordinatorene i Klinik for kirurgi, inflammasjonsmedisin og transplantasjon (KIT).

Kurset er under utvikling og vil bli revidert årlig.

1. utgave 2011 - siste revisjon: 12.01.22.
Tilbakemeldinger på kurset kan gis til: donaid@ous-hf.no.

START KURS

Organdonasjon del 1
Akuttpodden

Helserelatert
med Emil & Thomas

Organdonasjon
Helserelatert

Organdonasjon og Espen Lervaaq
Åpen journal med Katarina og Harald

Organdonasjon
Diagnose

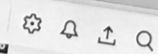
Service safari

Vi testet og analyserte dagens eksisterende tilbud for å forstå hvordan det fungerer og deres formål. Vi så på de digitale og fysiske donorkortene hos Stiftelsen Organdonasjon og via Helsenorge sin nettside. I samtale med Stiftelsen Organdonasjon ble vi også fortalt at de fysiske donorkortene skal fases ut på sikt, og at det digitale på mange måter skal ta over for de fysiske.

Ved å fylle ut et digitalt donorkort blir du oppfordret til å sende en sms til to av dine pårørende med informasjon om ditt samtykke og *ja* til organdonasjon.

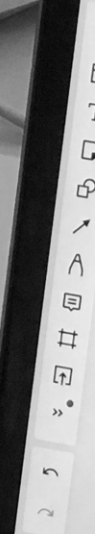
Vi var også i kontakt med en funksjonell arkitektene hos Helsenorge for å høre mer om tankene bak informasjonen. Hun fortalte at donorkortet er ment som en bekreftelse på at man har snakket med sine nærmeste om at man ønsker å donere organer når man dør. Det vil si at man først skal fortelle sine nærmeste om sitt standpunkt og ønske, før man videre fyller ut donorkortet. Dette var vi nysgjerrige på om folk er klar over.

namillaogAnna

Organdonasjon.no

How to register:

MacBook Pro

24%

Vi snakker med...

DONORER OG POTENSIELLE DONORER

Vi begynte tidlig å snakke med donorer og potensielle donorer for å kick-starte innhenting av innsikt. Vi spurte folk i nettverket vårt om hvordan de stiller seg til organdonasjon og om de eventuelt hadde tatt et standpunkt. Vi startet med kjente og bekjente for å føle oss litt frem på hvordan folk reagerer på å snakke om et slikt tema. Videre holdt vi 11 dybdeintervju med donorer som vi kom i kontakt med via en facebookgruppe tilknyttet organdonasjon. Vi ble møtt med engasjement og det var flere som ønsket å snakke med oss. I disse intervjuene ønsket vi å undersøke om det var noen likheter og ulikheter rundt deres første introduksjon til organdonasjon og motivasjon hos de ulike personene.

DET VI TOK MED OSS VIDERE

I svarene fra vårt nettverket var det en stor gjenganger at folk svarte “nei, men det burde jeg jo være”. De fleste mente at dette handlet om at de ikke visste så mye om temaet fra før og at det blir fort til at man utsetter det. Seks personer fortalte også at de hadde fylt ut et donorkort i helsenorge, men ikke snakket med sine nærmeste om det. I dybdeintervjuene så vi at flere hadde blitt oppmerksom på organdonasjon ved at de hadde hørt om noen eller kjente noen som hadde opplevd å trenge, gi eller få et organ. Og de fleste delte at motivasjonen handlet om å kunne hjelpe andre, når de selv ikke trengte organene lenger.

Velfortjent

HELSEPERSONELL

Vi ønsket å lære mer om organdonasjon fra helsepersonell sitt perspektiv og tok derfor kontakt med ulike roller for å bli bedre kjent med deres refleksjoner. De vi intervjuet jobbet i hovedsak på de store sykehusene, samt også én intensivsykepleier på et mindre sykehus.

SYKEHUSPREST, MENNESKER I KRISE

En av de første ekspertene vi møtte var sykehusprest Ståle Arne Vansvik, ved St. Olavs hospital, Universitetssykehuset i Trondheim. Målet med intervjuet var å få et innblikk i hvordan det kan være å jobbe med mennesker i krise når livet tar en brutal vending. Vansvik jobber tett på denne problematikken hver dag. Med både voksne og barn. Som sykehusprest tar han ofte del i samtalene med pårørende når det er spørsmål om organdonasjon. Han forteller at det aldri legges noen form for føring i spørsmålet. Pårørende skal aldri føle seg tvunget eller presset i en retning. Det handler om medisinsk etikk.

Vi snakket om følelser og forestillinger knyttet til organdonasjon og at noen tenker at det ikke skal skjæres unødvendig i kroppen. At spesielt hjertet kan ha en følelsesmessig symbolsk betydning. Hjerte som symbol, som organ og det livsgivende. At mange snakker om hjernen og hjertet som en del av sin personlighet. Vi kom også inn på utfordringer i familier med uenigheter innad. Dette spesielt om det er andre konflikter i familien fra før og så kommer dette spørsmålet om organdonasjon oppå det igjen. Da blir det litt meklingsarbeid og teamet jobber for å prøve få pårørende til å finne en felles forståelse.

INTENSIVSYKEPLEIER, KAN FØLES TRYGGERE Å SI NEI

Videre snakket vi med Lise Toubro Bratberg som har jobbet som intensivarbeider i over 20 år, og som i dag også jobber som donoransvarlig sykepleier ved OUS (Oslo universitetssykehus). Målet med intervjuet var å lære mer om situasjonen mellom helsepersonell og pårørende på sykehuset. Vi snakket spesielt om hvordan man som helsepersonell formidler informasjon til pårørende. Målet deres er at pårørende skal ha tillit til at de gjør alt de kan og ivaretar pasientene og pårørende på best mulig måte. Bratberg snakker også om viktigheten av å formidle informasjon på en enkel og trygg måte, slik at pårørende forstår innholdet i situasjonen og får samme oppfatning som helsepersonellet. Samt å gi pårørende en reell mulighet til å spørre og få svar på spørsmål før det er snakk om organdonasjon. Hun forteller også at i enkelte tilfeller sier pårørende nei til donasjon fordi de ikke makter å forholde seg til det. At det blir litt som “nei til døden” og at det kan føles tryggere. Dette uten at de har greid å tenke og gjøre et rasjonelt valg som er basert på avdødes vilje.

Et av funnene fra samtalen med Bratberg var usikkerheten som kan oppstå hos helsepersonell når man må ta opp spørsmålet om organdonasjon med de pårørende. Organdonasjon skjer sjelden, og selv for legene kan dette være en “ny” situasjon å bli satt inn i. Denne usikkerheten kan nok i enkelte tilfeller merkes av pårørende.

DONORANSVARLIG SYKEPLEIER, “GJORDE VI DET RIKTIGE?”

Torgunn Bø Syversen jobber som donoransvarlig sykepleier på Ullevål Sykehus og har pårørende som sitt hovedområde innen organdonasjon. Hun fortalte oss om fordelene av å ha snakket om organdonasjon i forkant og konsekvensene av å ikke ha snakket om det. At flere i ettertid kan spørre seg selv; “gjorde vi det riktige?”. Vi ville vite mer om gangen i en donasjon og fikk forklart at dette ikke er et helt linjært forløp, men mange faktorer som spiller inn og påvirker hverandre. Hun fortalte oss at i noen tilfeller virker det som om at introduksjonen av organdonasjon kommer som lyn fra klar himmel for pårørende. Andre pårørende kan ta opp temaet før helsepersonellet rekker å spørre.

I intervjuet med Syversen fortalte hun litt om Spanias bevisste mediastrategi for å spre informasjon og kunnskap til befolkningen. I den forbindelse nevnte hun også at folk bør ha mer grunnleggende kunnskap om temaet. F.eks. at man må ligge på intensiven på respirator for at det skal være mulig å donere, med mindre det er snakk om en “familiedonasjon” som er fra en levende giver. Eksempelvis å gi bort en av sine to nyrer til en venn eller slekning (Stiftelsen Organdonasjon, u.å.). I tillegg snakket hun om hvor virkningsfullt det hadde vært om pårørende hadde fortalt hvor mye lettere det var når de visste hva avdøde mente. Eller hvor vanskelig det er å ikke vite. Ikke bare å komme ut med de gode historiene, men også å få folk til å forstå hvor vanskelig det er å leve med tanken på at du kanskje har gjort ett “feil” valg på vegne av noen andre.

Avslutningsvis snakket hun litt om at pårørende ofte ikke identifiserer seg med de transplanterte som skal få organene, men med andre pårørende som skal slippe det de selv nå opplever. Og så kommer den som får organer på en måte etterpå. Hun poengterer at hun tror det er viktig å fokusere på at andre skal få slippe den lidelsen du selv opplever. At andre kan få et nytt liv og at noen får beholde sine nærmeste.

INTENSIVSYKEPLEIER, ET MINDRE SYKEHUS

Vi lurte også på hvordan situasjonen er ved et mindre sykehus, hvor organdonasjon skjer enda sjeldnere. Vi snakket derfor med Siri Mathiesen, intensivsykepleier ved Ålesund medint. som er et av de 27 donorsykehusene i Norge (NOROD, u.å.). Vi spurte henne hvordan de går frem med tanke på pårørende dersom organdonasjon skulle bli aktuelt. Hun fortalte oss at god planlegging i forkant er essensielt. Videre forklarte hun at de er to sykepleiere på disse pasientene og at den ene sykepleieren alltid tar informasjonsflyten og pårørende-kontakten. På denne måten har man mulighet til å bygge en relasjon og tillit mellom sykepleier og pårørende. Hun forteller at siden pårørende ofte kan være i sjokk og sorg i en slik situasjon er det viktig at man da tilstreber rolige omgivelser og setter seg ned med de for å ta en skikkelig prat. Da har de en god gjennomgang om hvordan det ligger ann nå og hva som er blitt gjort. Når samtalen har nådd et visst punkt og de pårørende har fått informasjonen de trenger, kan de spørre; *“vet dere hva hen tenkte om organdonasjon?”*. Mathiesen forteller at de opplever at flere har snakket om det tidligere, men at de har fått erfare at overraskende mange ikke har gjort det.

Nudging

“Dulting er små, uformelle virkemidler for å påvirke atferd i gunstige retninger, for eksempel mer klimavennlig retning, helse riktig retning eller mer samfunnsøkonomisk lønnsom retning. Dulting er ulikt informasjonskampanjer eller lovregulering ved at tiltakene er påvist å endre menneskers atferd uten å endre valgmulighetene som er tilgjengelige.” (Hem, 2020)

SPECIALISERT INNEN BEDØMMING- OG BESLUTNINGSPSYKOLOGI

Nudging eller dulting var også noe vi ønsket å se mer på i researchdelen av prosjektet. I møte med Erik Løhre ville vi lære mer om situasjoner som blir skjøvet på. Dette med tanke på våre tidlige funn i prosjektet med tilbakemeldinger som “nei, men det burde jeg” til standpunkt til organdonasjon. Han fortalte oss at det er et klassisk eksempel på det man kaller “holdning - atferd- gapet” i psykologien. Det er mange ting personer mener de bør gjøre og har positive holdninger til. Et eksempel kan være trening. Man har holdninger til det, er positiv til det, har tenkt til å gjøre det, men får det på en måte ikke til. Selv om vi innerst inne vet vi burde gjøre det, og har godt av det helsemessig fysisk og psykisk.

DET VI TOK MED OSS VIDERE

Noe av det vi lærte i møtet med Løhre var at vi som personer kobler mye av hverdagen opp mot gevinst. Helt generelt så tenker man at når man tar et eller annet valg, så prøver man å ta valg som maksimerer nytte for deg - som er bra for deg på et eller annen vis. I tillegg må det være enkelt for oss å ta disse valgene.

Vi bearbeider

Etter flere runder med intervju og samtaler med både donorer, potensielle donorer og eksperter gikk vi gjennom intervjunotatene og highlightet de viktigste funnene fra hvert intervju. Dette for å få frem essensen fra intervjuene. Videre brukte vi ulike kategorier for å sortere og skille funnene fra hverandre.

Etter å ha innhentet mye ulik informasjon stod vi litt fast og begynte derfor å sortere og mappe ut for oss selv på en fysisk og enkel måte. Vi satte opp noe av de største temaene som vi så mest utfordringer med, og prøvde å ta for oss litt og litt fremfor alt på en gang. Ved å gjøre dette ble det enklere for oss å strukturere innsikten. Dette gjorde det også lettere for oss å se sammenhenger.

Vi delte opp mellom hva som gjaldt helsepersonell, donorer, og potensielle donorer. Ved å plassere utfordringene i senter skrev vi blant annet fordeler, ulemper, hvorfor og hvorfor ikke.

01

I den daglige samtalen er organdonasjon et tema som sjelden kommer opp naturlig.

I innsiktsfasen fikk vi høre samtlige ganger at det sjelden føles naturlig å slenge ut “forresten, har du tatt stilling til organdonasjon?” og at det kan være vanskelig å finne riktig setting. Vi fikk tilbakemeldinger om at som ung kan man fort tenke at det er lenge til man selv skal dø og derav tenke at det ikke haster å ta stilling til det selv. Flere sa at de hører veldig lite om tema og har derfor ikke tenkt så mye på det.

«Det var faktisk veldig tilfeldig at jeg hørte om det. Jeg sto i kø på apoteket, også så jeg en brosjyre om det og tok den med meg.»

Organdonor

02

Å snakke om døden kan være ubehagelig og vanskelig for mange.

Organdonasjon er på mange måter et alvorlig tema, og det å snakke om det oppleves ulikt for hver enkelt. Vi mennesker har en tendens til å skyve og utsette det vi synes er ukomfortabelt. Dette gjelder for noen også samtalen om organdonasjon, som flere knytter til døden. Det å skulle forholde seg til sin egen eller andres død kan være ubehagelig og dette kan være en av årsakene til at man velger å utsette temaet.

«Jeg tror det er noe Woody Allen over det. Jeg er ikke redd for døden, men jeg vil bare ikke være der når det skjer. Folk tenker; Ja, det høres fornuftig ut med organdonasjon, men når det kommer til stykket, angrer folk noen ganger, og de tror det blir litt for farlig.»

Ståle Arne Vansvik
Sykehusprest

03

Vi oppfordres til å fortelle våre nærmeste om vårt synspunkt... men vi ser at **man ofte ender opp med å informere og ikke ha en samtale om det.**

“Si det for å bli det” har vært en av Stiftelsen Organdonasjons kampanjer de siste årene (Landsforeningen for nyrepasienter og transplanterte, u.å.). Vi oppfordres til å informere om vårt ønske, men gjennom innsiktsarbeidet ser vi at mange ender opp med nettopp det; å *kun* informere. Og at det ofte ikke blir noe mer dialog eller oppfølgingsspørsmål knyttet til det. Vi ser at dette kan resultere i at man i ettertid ikke husker hva vedkommende fortalte.

«Jeg husker at kona mi informerte meg for noen år siden, men jeg husker ikke hva hun sa eller hennes standpunkt...»

Organdonor

04

Generell mangel på kunnskap om organdonasjon i befolkningen.

I snitt blir tre mennesker reddet av at ett menneske donerer bort sine organer. Likevel er det et tema mange ikke tenker på (Kvam, 2019). Gjennom innsikt ser vi at de aller fleste kjenner til temaet organdonasjon, men at flere har lite kunnskap om hva det innebærer. Grunnleggende spørsmål som hvilke organer som kan doneres eller hva det vil si å være organdonor har dukket opp flere ganger i prosjektet. Dette kan være en av årsakene til at man skyver på temaet, at man ikke er bevisst på konsekvensen det kan ha å ikke gjøre seg opp et standpunkt.

**«Jeg mener at jeg fylte ut
et donorkort for mange år
siden, så det vil vel bety at
jeg blir organdonor.»**

Organdonor

05

Å fortelle eller snakke om organdonasjon kan gi ringvirkninger.

Både på godt og vondt. Å snakke om organdonasjon er nyttig for å få rettet oppmerksomhet og å gjøre folk mer bevisst på tematikken. Det kan også slå feil vei hvis informasjonen ikke er korrekt. Feilinformering kan føre til vrangforestillinger om organdonasjon, noe som kan slå negativt ut hvis folk tar et standpunkt basert på informasjon som ikke stemmer.

<<En dag jeg var på skolen spurte jeg noen venner om deres synspunkt. Og noen dager senere hørte jeg at det var flere i klassen som også var blitt organdonorer.>>

Organdonor

06

Organdonasjon skjer sjelden og kan føre til utrygghet.

...både for pårørende, men også for helsepersonell. Donoransvarlig sykepleier Lise Tourbo Bratberg fortalte oss at det ikke bare er lett for de legene og sykepleierne som aldri har vært en del av en donasjonsprosess før og så plutselig bli satt inn i en slik situasjon. Det å skulle stille spørsmålet om organdonasjon til pårørende som nylig har mistet en av sine nærmeste er en påkjenning for helsepersonell. Det samme gjelder for pårørende som må svare på spørsmålet på vegne av den avdøde mens de er i sjokk og sorg.

<<...Det kan i noen tilfeller være en grunn til at pårørende sier nei til donasjon, om de opplever at helsepersonell føler seg utrygg eller redd for å belaste pårørende med spørsmålet.>>

Lise Toubro Bratberg
Donorsykepleier

Rescope

Basert på innsiktsfasen velger vi å scope inn. Store deler av funnene våre ledet oss til samtalen vi oppfordres til å ha om organdonasjon. Å snakke om vårt standpunkt sammen og ikke bare informere om ditt eget. Dette kan være nyttig for deg, slik at dine nærmeste vet hva du ønsker, men også slik at du som deres pårørende kjenner deres synspunkt. Og hvis helsepersonell visste at flere hadde hatt samtalen; Kunne dette lettet belastningen med å ta opp spørsmålet på sykehuset?

«...Når legen spør om hvordan den avdøde stilte seg til organdonasjon, så er det mange som ikke vet, og da føles det tryggere å si nei.»»

Hege Lundin Kuhle
Daglig leder i Stiftelsen Organdonasjon

Vi scoper inn

Introduksjon

Hvor og når

Flippe fokuset?

Gerilja undersøkelse

Rollespill

Å svare på spørsmålet

Hva om samtalen uteblir?

Design probe

Åpen samtale

Vi ser behovet for...

05

Introduksjon

Etter å ha scopet inn til samtalen vi oppfordres til ha med våre nærmeste, ønsket vi å zoome mer inn på de ulike samtalene for å se på hvordan de skjer, ikke skjer og hva de kan bety. Alle familier har sin egen dynamikk, og det å snakke om alvorlige tema oppleves forskjellig.

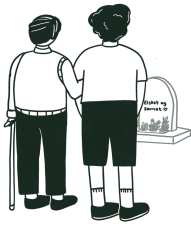
Metodene vi brukte og funnene det resulterte i kan du lese mer om i dette kapittelet. I denne fasen hadde vi fokus på å komme i kontakt med flere personer. Å høre hvordan de opplever samtalen og fikk de til å dele refleksjoner og erfaringer med oss.

Hvor og når

Hvor og når temaet organdonasjon tas opp er forskjellig. Vi startet med å skisse ut ulike situasjoner hvor samtalen oppstår og kan oppstå. Typisk kan være foran TV-en eller i sammenheng med døden, men kunne temaet også vært en del av samtalen med fastlegen? Eller som en refleksjonsoppgave i forbindelse med et trafikalt grunnkurs?

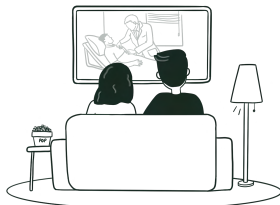
For å undersøke disse to alternativene som potensielle muligheter kontaktet vi en fastlege. Her fikk vi tilbakemeldinger om at en legetime vanligvis er relativt kort og at pasientene kommer dit med et problem de ønsker å løse. Utfordringen med å “ta av tiden” til pasientene ble også nevnt. Vi har også vært i dialog med en trafikkskole som bekreftet at organdonasjon ikke blir tatt opp som en fast del av kursene per dags dato.

I sammenheng med død

Rundt middagsbordet

Foran TV-en

Forelesninger på skolen

På apoteket

Via SoMe

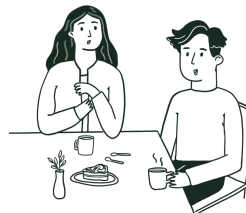
I bilen

Hos fastlegen

Over telefon med en venn

Over en kaffe

På kollektivtransport

Flippe fokuset?

Vi oppfordres til å *“si det for å bli det”* (Landsforeningen for nyrepasienter og transplanterte, u.å.). At du skal fortelle dine nærmeste om ditt standpunkt. Men som nøkkelfunn 03 sier så kan dette ofte ende med at vi bare informerer. Da kan mottaker selv velge om man ønsker å *kun* ta i mot informasjonen eller om man ønsker å respondere.

Spørsmålet om organdonasjon vil alltid bli tatt opp med pårørende på sykehuset dersom det skulle bli aktuelt. Det fikk oss til å tenke på viktigheten av at pårørende vet hva avdøde ønsket. Så vi spurte oss selv; **Hvordan ville det vært hvis fokuset var flippet? Hva om vi hadde mer fokus på at man skal spørre sine nærmeste om deres ønsker eller standpunkt til organdonasjon?** Det er jo tross alt du som deres pårørende som kanskje havner i situasjonen og må svare på dette spørsmålet på sykehuset.

Pappa, jeg er
organdonor.

Pappa, hvordan stiller du
deg til organdonasjon?

Gerilja undersøkelse

HYPOTESE

Etter desktop research og intervju satt vi igjen med en hypotese om at **organdonasjon er noe folk flest ikke har snakket om med sine nærmeste, og at de fleste vet lite om hverandres synspunkter**. For å bekrefte eller avkrefte denne hypotesen gjennomførte vi en gerilja undersøkelse «60 på gata» i aldersgruppen 17-60 år.

Resultatet av undersøkelsen viste at noen har kjennskap til det, mens flertallet på 39 stk, altså 65%, svarte «ingen av dem». Dette bekreftet hypotesen vår.

Har du kjennskap til dine nærmestes tanker rundt, eller deres standpunkt til organdonasjon?

Sett ring rundt svaret ditt.

Søster
 Ingen av dem
 Datter
 Bonus søsken
 Bror
 Søskenbarn
 Bonusbarn
 Sønn
 Mor
 Partner
 Onkel
 Tante
 Kollega

Har du kjennskap til dine nærmestes tanker rundt, eller deres standpunkt til organdonasjon?

Sett ring rundt svaret ditt.

Søster
 Datter
 Bror
 Bonus søsken
 Sønn
 Mor
 Partner
 Onkel
 Tante
 Kollega

Har du kjennskap til dine nærmestes tanker rundt, eller deres standpunkt til organdonasjon?

Sett ring rundt svaret ditt.

Søster
 Datter
 Bror
 Bonus søsken
 Sønn
 Mor
 Partner
 Onkel
 Tante
 Kollega

Har du kjennskap til dine nærmestes tanker rundt, eller deres standpunkt til organdonasjon?

Sett ring rundt svaret ditt.

Søster
 Datter
 Bror
 Bonus søsken
 Sønn
 Mor
 Partner
 Onkel
 Tante
 Kollega

Har du kjennskap til dine nærmestes tanker rundt, eller deres standpunkt til organdonasjon?

Sett ring rundt svaret ditt.

Søster
 Datter
 Bror
 Bonus søsken
 Sønn
 Mor
 Partner
 Onkel
 Tante
 Kollega

Har du kjennskap til dine nærmestes tanker rundt, eller deres standpunkt til organdonasjon?

Sett ring rundt svaret ditt.

Søster
 Datter
 Bror
 Bonus søsken
 Sønn
 Mor
 Partner
 Onkel
 Tante
 Kollega

Har du kjennskap til dine nærmestes tanker rundt, eller deres standpunkt til organdonasjon?

Sett ring rundt svaret ditt.

Ingen av dem
 Søster
 Datter
 Bror
 Bonus søsken
 Sønn
 Mor
 Partner
 Onkel
 Tante
 Kollega
 Venn
 Nabo
 Bestefar

Har du kjennskap til dine nærmestes tanker rundt, eller deres standpunkt til organdonasjon?

Sett ring rundt svaret ditt.

Ingen av dem
 Søster
 Datter
 Bror
 Bonus søsken
 Sønn
 Mor
 Partner
 Onkel
 Tante
 Kollega

Har du kjennskap til dine nærmestes tanker rundt, eller deres standpunkt til organdonasjon?

Sett ring rundt svaret ditt.

Søster
 Datter
 Bror
 Bonus søsken
 Sønn
 Mor
 Partner
 Onkel
 Tante
 Kollega
 Venn
 Nabo
 Bestefar

Do you know your nearest relatives' thoughts on organ donation?

Sett ring rundt svaret ditt.

Søster
 Datter
 Bror
 Bonus søsken
 Sønn
 Mor
 Partner
 Onkel
 Tante
 Kollega
 Venn
 Nabo
 Bestefar

Har du kjennskap til dine nærmestes tanker rundt, eller deres standpunkt til organdonasjon?

Sett ring rundt svaret ditt.

Ingen av dem
 Søster
 Datter
 Bror
 Bonus søsken
 Sønn
 Mor
 Partner
 Onkel
 Tante
 Kollega
 Venn
 Nabo
 Bestefar
 Bonusfar
 Bonusmor
 Bestemor
 Others

65% svarte «ingen av dem»

Rollespill

SAMTALE OVER FROKOST

For å få et innblikk i hvordan samtalen om organdonasjon kunne være iscenesatte vi samtaler ved å bruke rollespill som en metode. Vi arrangerte to frokoster, for å legge samtalen til en kjent situasjon og holdepunkt for deltakerne. De ble tildelt rollene søsken 1, 2, 3 og to foreldre. Alle med ulike egenskaper.

ROLLESPILL 1

Et tydelig funn fra rollespillet viste en slags felles bestemmelse. At noen av deltakerne i samtalen søkte etter godkjenning fra foreldre, selv om det er et individuelt valg. Det ble på mange måter en samtale som gikk på **«Ønsker vi å være organdonor?»**. Vi så også at mangel på informasjon og kunnskap om samtalemnet kan føre til usikkerhet og til og med konflikt.

ROLLESPILL 2

Med formål om å se hvordan dynamikken i samtalen kunne endre seg arrangerte vi ett rollespill til med nye deltakere og nye egenskaper. Et funn fra dette rollespillet var at de som gikk inn i samtalen med sterke meninger var de som ble hørt og at noen av de andre trakk seg litt tilbake. Et annet funn var at det kom opp flere antagelser om temaet som ikke stemte og at dette kan føre til feilinformering og uklarhet hos de andre deltakerne.

Søstken 1

- Kan lett overtales.
- Lytt, nysgjerrig.

ANALYSE AV SAMTALENE

For å finne ut hvordan hver enkelt deltaker opplevde samtalen brukte vi et empathy map for individuelle refleksjoner. Her gikk vi gjennom ting som ble *sagt* underveis i samtalen, hva deltakerne *tenkte* om det, hva de *gjorde* og hvordan de *følte* seg underveis og etter samtalen.

THINK

Hvordan gikk samtalen?

Hand-drawn cloud shape containing several sticky notes:

- Er det noe som er viktig?
- Er det noe som er viktig?
- Er det noe som er viktig?
- Er det noe som er viktig?
- Er det noe som er viktig?

Hand-drawn cloud shape containing several sticky notes:

- Saker til foreldre for "godkjenning"
- Det virker som en fin måte å gjøre det på
- Har du noen ganger prøvd å gjøre det på denne måten?
- Har du noen ganger prøvd å gjøre det på denne måten?
- Har du noen ganger prøvd å gjøre det på denne måten?
- Har du noen ganger prøvd å gjøre det på denne måten?

Hand-drawn heart shape containing several sticky notes:

- SLAGER AT DINE PLANER DERS DU ER EN VIL
- Utsikkelig å se utilling til daten
- LITT UENIGSOM TILNÆRNING TIL SAMTALEN I TRINN
- Utsikkelig å se utilling til daten
- Utsikkelig å se utilling til daten

Søsken1

- er en av de viktigste
- ligner på oppgave

Søsken2

• er en av de viktigste

• ligner på oppgave

Far

- er en av de viktigste
- ligner på oppgave

h3

Å svare på spørsmålet

PÅRØRENDE OG ETTERLATTE

Hvis spørsmålet om organdonasjon kommer opp på sykehuset har legene og sykepleierne innsett at behandlingen ikke fører frem og at livet til pasienten dessverre ikke er til å redde.

Hvordan føles det som pårørende å få et slikt spørsmål i fanget etter å ha mistet en av sine nærmeste? Vi kom i kontakt med en person som har opplevd dette selv - å måtte svare på spørsmålet om organdonasjon på sykehuset. Vedkommende og den avdøde hadde hatt samtalen om organdonasjon tidligere.

Som i de andre intervjuene hadde vi forberedt en intervjuguide. Forskjellen med dette intervjuet var at vi gikk helt bort fra guiden og det ble mer en samtale oss i mellom. Vi tok lite notater under intervjuet for å gi vår fulle oppmerksomhet og respekt til personen som delte sin historie med oss.

DET VI TOK MED OSS VIDERE

I samtalen ble nøkkelfunn 06 igjen bekreftet. At spørsmålet om organdonasjon føles som en byrde både for pårørende som må svare på det, men også helsepersonell som må stille det til pårørende i sjokk og sorg. Dette er også noe pårørende kan merke. Det ble også veldig tydelig hvor mye samtalen de hadde hatt tidligere hadde å si for svaret.

«Legen var veldig fintfølende, forsiktig i hvordan hun ordla seg. Og det vistes egentlig på hele henne at hun hadde lyst å finne et hull å hoppe ned i og at hun synes det var veldig ubehagelig. Så da vi sa *ja* i kor, før hun egentlig ble ferdig med spørsmålet, så det ut som hun hadde lyst å hoppe opp og ned å klappe i hendene.»

Pårørende

«Jeg tror kanskje det hadde vært enda verre om vi ikke hadde snakket om det. Fordi legene spurte om de kunne ta hornhinnene hens, rett før hen ble trillet inn. Og det ble fryktelig traumatisk. Så det ble et *nei*.»

Pårørende

Intervju

«De aller fleste vil ikke gå imot det deres nærmeste har gitt uttrykk for. Det skjer svært sjelden.»

Lise Toubro Bratberg
Donoransvarlig sykepleier

Hva om samtalen uteblir?

Vi ønsket å finne ut mer om hva denne samtalen rundt organdonasjon kan bety, men også hva det kan bety om den uteblir. Vi snakket derfor med Karianne Viken som ble transplantert i 2009 og som i dag lever av å fortelle sin historie via foredrag for helsepersonell, pårørende og etterlatte (Skomsøy, 2019).

Hun fortalte oss innledningsvis at hun tror mange skyver på temaet fordi de tenker at det ikke er så akutelt for sin egen del og sine nærmeste, før man plutselig står i det. Det å reflektere over egen eller sine nærmestes død kan være en fjern tanke for mange, og kan også føles ubehagelig. Og av den grunn er det mange som ikke tar samtalen.

Viken fortalte også om foredragene hun holder, hvor hun møter etterlatte som det siste året har svart "ja" til organdonasjon. Hun forteller oss om hvordan mange opplever det som vanskelig å slå seg til ro med valget de måtte ta på vegne av én av sine nærmeste. Mange spør seg; "Gjorde vi det avdøde selv hadde ønsket? Var det dette hen ville?" Hun påpekte igjen at dette er noe av det som gjør samtalen så viktig, slik at en konsekvens av å ikke vite sine nærmestes standpunkter kan føre til usikkerhet og kanskje anger for pårørende i ettertid.

Design probe

SAMTALEN I 17 FAMILIER

For å finne ut mer om hvordan samtalene virkelig kan være, laget vi en design probe som vi sendte hjem til 17 ulike familier spredt utover landet. Her ba vi ett av familiemedlemmene om å ta opp tematikken med sine nærmeste. Vedkommende skulle spørre de hvordan de stiller seg til organdonasjon. Her presiserte vi at de bestemte selv hvor, når og hvordan de ønsket å gjennomføre det, slik at situasjonen skulle bli så reell og naturlig som mulig.

Hei

Har du kjennskap til dine
nærmestes tanker rundt, eller deres
standpunkt til organdonasjon?

kk

Anna Hauke

tp!
ge" er temaet for vår
nstedesign. I dag
fortelle sine nærmeste om
temaet, men det viser seg
eller skjøvet bort.

dent og flere
usikkerheten med
spørsmålet om
vanskelige
er man ofte i sjakk
sine nærmeste,
te uten å kjenne
mulig i en slik

å hvordan
samtalen
enner til
onasjon.

ANALYSE

Ved å analysere og kategorisere svarene dukket det opp flere likhetstrekk i samtalen. Vi så på hvilke situasjoner det ble tatt opp i, hvordan initiativtaker innledet samtalen, hvilke spørsmål som dukket opp underveis og hvor samtalen førte.

DET VI TOK MED OSS VIDERE

I svarene som familiene delte med oss så vi at **14 av 17 tok det opp i forbindelse med et måltid**. Flere nevnte at det var vanskelig å ta stilling til fordi de hadde **for lite kunnskap** rundt temaet. Grunnleggende spørsmål som; “hvilke organ kan man donere? hvordan foregår det? og hva innebærer det å være organdonor?” dukket opp i flere av samtalen. I tillegg lente flertallet seg litt på oppgaven vi hadde gitt de og at det **følte litt tryggere å ha en «unnskyldning»** for å ta opp temaet organdonasjon med sine nærmeste. På neste side kan du se et utvalg av de 17 svarene fra familiene.

I hvilken situasjon tok du det opp? Og med hvem?

Jeg tok opp med mannen min at jeg selv er organ donor og spurte om han visste om jeg var det. Vi hadde spist middag og var hjemme alene.

Hvordan startet du samtalen? Hva sa du?

Jeg startet samtalen med at jeg har fått utsatt dette skudd/dannet oppgaven for deg. Jeg spurte om han var organ donor eller ikke.

Fortell oss mer om hvordan samtalen gikk? Hva skjedde?

Samtalen gikk fint. Vi snakket litt om hvordan han var Helvåge opp for å fortelle oss om at vi virkelig var registrert som donorer og hvor vi hadde oppgitt som våre nærmeste. Mannen min fortalte han var donor men det var han ikke. Jeg mente han og som doner gjennom Samtalen. Jeg fikk beklaget at jeg var donor og la inn min eldste sønn som nærmeste pårørende nr. 2. Jeg og mannen min i nærmeste pårørende.

I hvilken situasjon tok du det opp? Og med hvem?

Jeg tok det opp med mannen min og to av barna (18 år og 27 år) under middagen på fredagskvelden.

Hvordan startet du samtalen? Hva sa du?

Jeg startet med å si at jeg ble gjort oppmerksom på temaet organ donasjon og spurte hva de tenkte om temaet. Jeg spurte også "Synes dere å være organ donator?"

Fortell oss mer om hvordan samtalen gikk? Hva skjedde?

Samtalen gikk fint. Vi snakket litt frem og tilbake rundt temaet og konkluderte med at vi er positive til det og at det er noe fint med å ville hjelpe noen andre når man selv ikke trenger organene, men at vi kan generelt veldig lite om temaet. Datteren min søkte blant annet opp hvilke organer man kan donere - for det viste vi ikke. Den andre datteren min fortalte at hun har et donorkort fra tidligere, men dette kunne jeg ikke til. Synes det er veldig fint at hun har valgt å skaffe seg dette.

- Jeg har fortalt mannen min at jeg er organ donator for noen år siden.
- Mannen min var positiv og sa at han godt kan være donee.
- Den andre datteren min folte at hun visste for lite til å si ja, men at det høres riktig ut. Jeg ba henne lese mer om det og finne ut hva hun ønsket.

I hvilken situasjon tok du det opp? Og med hvem?

VED FROKOSTBENDET
KONNA M:
- HÅR IKKE LYSE Å DISKUSJON BARE MED ZEKHANA. IKKE FOR FINE DA. (FOR JEG TENNER AT ZEKHANA ER HET NATURLIG), HAN TOLE DET.

Hvordan startet du samtalen? Hva sa du?

Jeg bare spurte. Han komme godt mit uttrykk. Jeg er registrert donor.

Fortell oss mer om hvordan samtalen gikk? Hva skjedde?

Jeg tenkte om oppgaven og spurte hvordan han stiller seg til organ donasjon. Han likte ikke temaet og sa at han ikke ønsket å registrere seg, men at jeg (ekte påstand) vet at han ikke vilte doner om noe skulle suse med henne. Han tenkte men at det er registrert seg kun vilte "BAD OMEN".

I hvilken situasjon tok du det opp? Og med hvem?

Under jellers søndagsmiddag med familien - 3, 53, barn, 12, 14.

Hvordan startet du samtalen? Hva sa du?

Jeg tok opp i en samtale om "den drilige dagen på vei" - og nødvendigheten av sikkerhet utstyr for å unngå ulykker. "Kom til å tenke på en veldig ting som kanskje er litt vanskelig å snakke om."

- Hvis en blir utsatt for en ulykke og døde, ville en da tenke det var godt å gi noe og gi til noen.

Fortell oss mer om hvordan samtalen gikk? Hva skjedde?

Alle ble stille noen få sekund.
- En etter en konkluderte med at det måtte være en fin ting å gjøre. Vi ønsket videre å diskutere det enda i tillegg gjorde det - og var takknemlige for hadde val om dette gjødet. Noen ei sjølv var glade i som kunne få hjelp med nytt organ).

All i det var konklusjonen at det var litt vanskelig å kunne hjelpe andre - så lite trist at en kan være med å redde andre liv.

I hvilken situasjon tok du det opp? Og med hvem?

Jeg tok det opp med mamma mens hun lagde middag. Når pappa kom hjem snakket vi sammen om det alle sammen, og det var bare oss tre rundt bordet.

Hvordan startet du samtalen? Hva sa du?

Jeg sa at jeg hadde fått en oppgave av dere om å snakke om organ donasjon, fordi hun skriver masteroppgave om dette. Jeg fulgte det opp med å si hva synes du om det? og hva vil du?

Fortell oss mer om hvordan samtalen gikk? Hva skjedde?

Det var fint å kunne ha en grunn til å ta opp temaet, da dette ikke er noe vi ellers ville snakket om ut av det blå. Vi har snakket om det i familien tidligere, men fordi jeg hadde et snål med konversasjonen som lå utenfor var det kanskje enklere å holde seg til tema, og å ikke vite una fordi det er ubehagelig å tenke på temaet - som selvsagt er trist og som man helst ikke vil tenke på.

Jeg fant ut at mamma var veldig rasjonell rundt temaet, og ville bli det uten at hun føler at hun må reflektere noe mer rundt det. Hun vil kreveres etter at organene kan bli tatt i bruk til noen som trenger det, og har slått seg til ro med tanken om det. Pappa synes det var mer enkelt å tenke på, og ga egentlig ikke noe konkret svar. Det var en fin og viktig samtale som fikk oss alle til å tenke.

I hvilken situasjon tok du det opp? Og med hvem?

Jeg og min datter snakket om det under middagen en dag.

Hvordan startet du samtalen? Hva sa du?

Jeg startet samtalen med å fortelle om en mann som jeg vet av, han fikk nye lunger for rundt 3 uker siden. Jeg lurte da på om visste hva organ donasjon var.

Fortell oss mer om hvordan samtalen gikk? Hva skjedde?

Samtalen gikk veldig fint og vi var begge enige om at dette er et viktig tema. Er 18 år og sier at hun vet lite eller ingenting om dette med organ donasjon. Hun savner informasjon om hva det går ut på og hvor man kan registrere seg som donor. Jeg er registrert som organ donator og etter denne samtalen vil nok hun også registrere seg!

Åpen samtale

Videre ønsket vi å undersøke hvilke faktorer som spiller inn for å invitere og oppnå en åpen samtale. I bakhodet hadde vi de som syntes det var fint å ha noe å “skyldte på” for å ta opp temaet. Vi møtte **psykologspesialist**, John Agnar Johansen, som har mye erfaring fra par- og familieterapi. Vi diskuterte hvordan man som initiativtaker kan gå nøytralt inn i en samtale og viktigheten av å tydeliggjøre målet med samtalen allerede fra start.

I samtalen kom vi inn på ulike typer argumenter eller begrunnelser for hvert enkelt ønske. For eksempel at en medisinsk begrunnelse kan være at man kan redde liv, men at man også kan se på ideologiske, biologiske, religiøse og kulturelle begrunnelser. Johansen nevnte også nødvendigheten av å legge tilrette for at deltakerne anerkjenner de ulike meningene, og at det går an å tenke på andre måter enn du selv gjør. Dette er det viktig å ikke glemme i en sånn setting.

DET VI TOK MED OSS VIDERE

Ut fra samtalen med Johansen så vi viktigheten av å ikke legge føringer for hva deltakerne i samtalen skal tenke og mene. For å oppnå en åpen samtale vil det være avgjørende å gi rom for egne refleksjoner. Både med tanke på samtalens oppbygning, men også fra initiativtakeren sin side. Dette tok vi med oss videre i konseptutviklingen.

Vi ser behovet for...

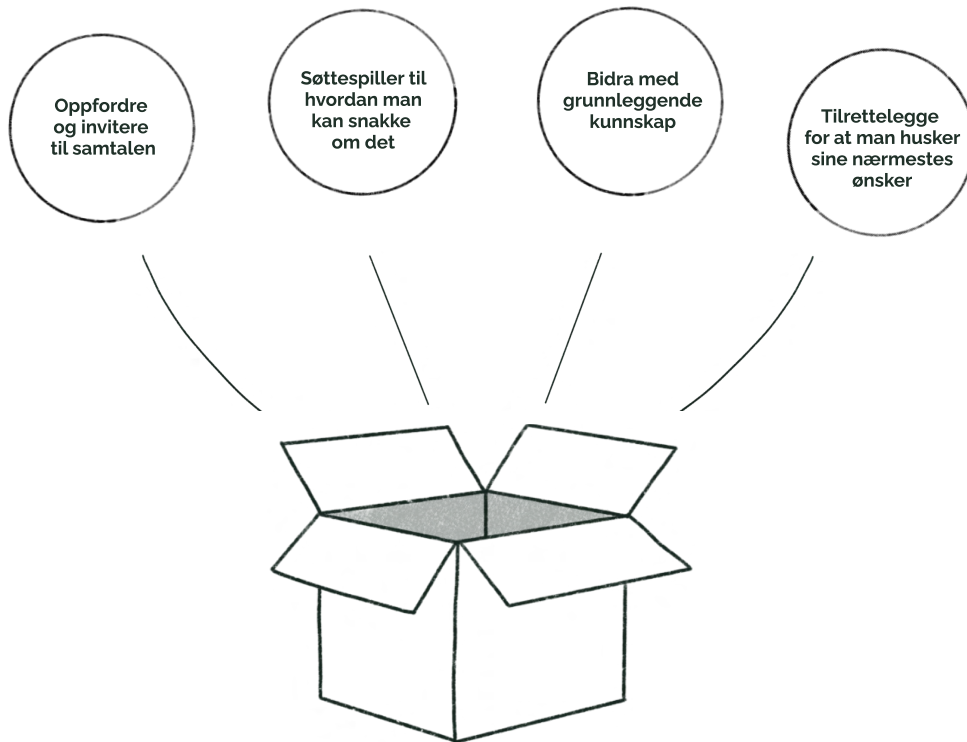
Basert på innsikt fra rollespill, design probe og intervju så vi behovet for **et verktøy** som tilrettelegger for at flere tar opp temaet organdonasjon med sine nærmeste, og blir kjent med hverandres standpunkt og ønsker.

Vi ser behovet for noe som **oppfordrer og inviterer** til samtalen. I dag er organdonasjon noe som sjelden kommer opp som et naturlig samtaleemne og det kan lett skyves på.

Vi ser behovet for en **støttespiller** som veileder deg til hvordan man kan snakke om organdonasjon. Alle deltakere i samtalen kan ha ulike utgangspunkt. Noen kan synes det er en selvfølge å bli organdonor, noen kan synes det er ubehagelig å snakke om, mens andre har ikke tenkt på det i det hele tatt. Disse ulikhetene er det viktig å gi rom for ved å oppfordre til en åpen samtale.

Vi ser behovet for påfyll av **grunnleggende kunnskap** rundt temaet. For eksempel hvilke organer du kan donere og hva det vil si å være organdonor.

Vi ser behovet for noe som hjelper deg **å huske dine nærmestes ønsker** over tid. Det er et tema man ikke snakker om eller tenker på ofte og det er lett at det man snakket om havner i glemmeboka. Hvilken verdi har det da om du en dag plustelig må svare på spørsmålet?

Konseptutvikling og brukertesting

Introduksjon

Idégenerering

Brukertest del 1

Hvordan snakke om det?

Videreutvikling

Brukertest del 2

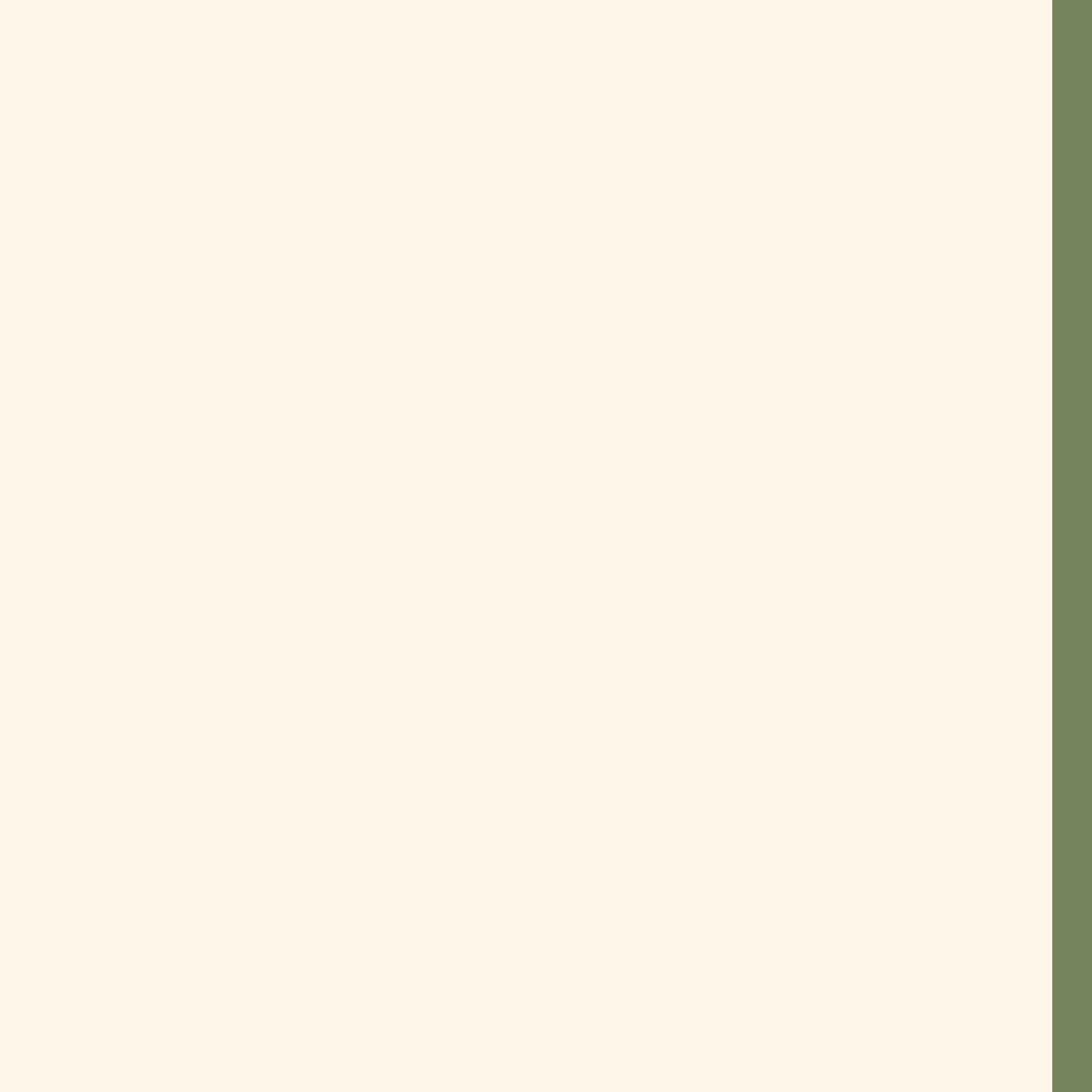

06

Introduksjon

Med mer innsikt om samtalen begynte vi å brainstorme på konsepter. I dette kapitlet kan du lese om veien fra idé til prototyping et av samtaleverktøy. Samt evaluering og brukertesting. Kapitlet inneholder også mer om inngangen til selve tjenesten og tankene bak det.

Idégenerering

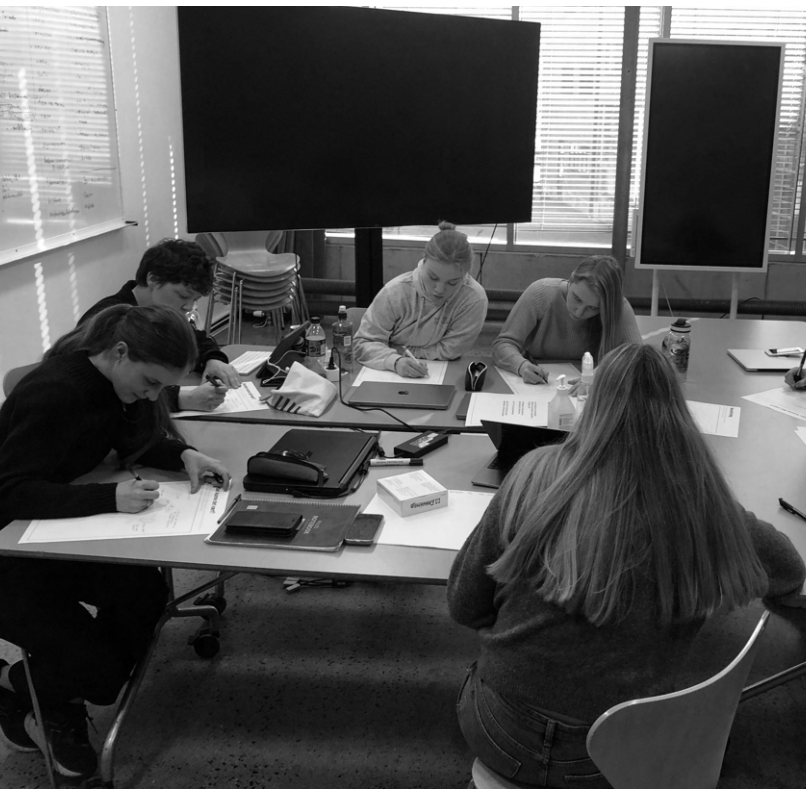
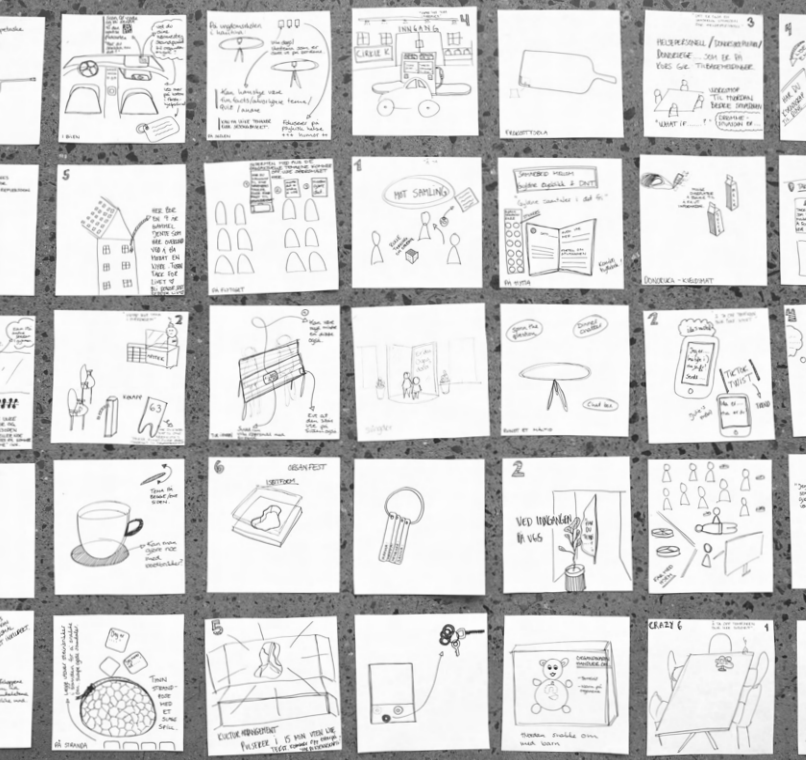
Med mer definerte behov og funn om hva samtalen bør inneholde startet vi å idégenerere på ulike mulige konsept som kunne bidra med dette. I starten hadde vi fokus på å lage raske skisser hvor bare kreativiteten kunne sette grenser. Eneste kriteriet var at det måtte svare på en eller flere av de fire behovene. Videre prøvde vi å kombinere de ulike idéene for å se hva det kunne gi.

CRAZY EIGHT

Vi brukte crazy eight som en metode for å generere idéer. Denne metoden gjorde at vi fikk varmet opp kreativiteten, åpnet opp og øvd oss på at ingenting er feil før man har testet det ut. I denne øvelsen jobbet vi med en kombinasjon av illustrasjon og tekst.

IDÉWORKSHOP

Videre arrangerte vi en idéworkshop med seks andre medstudenter for å få et nytt blikk på utfordringene. Her presenterte vi behovene og brainstormet på ulike konsept og utforminger av løsninger. Fokuset for workshopen var “Samtaleverktøy - Hvordan få folk til å snakke om det?”

Oppfordre
og invitere
til samtalen.

Støttespiller
til hvordan
man kan
snakke om det.

Bidra med
grunnleggende
kunnskap.

Tilrettelegge
for at man
nuser sine
nærmestes
ønsker.

INNGANG TIL SAMTALEVERKTØY

Som en del av idégenereringen begynte å diskutere hvordan man kan bli introdusert til samtaleverktøyet og at inngangen til tjenesten vil være en viktig nøkkel for å nå flest mulig. Vi så på ulike muligheter for hvor temaet organdonasjon naturlig kunne bli tatt opp, og så at førstehjelpskurs kunne være en god inngang. De er begge helserelaterte temaer som tar opp liv og død og hvor deltakerne allerede er inne på tematikken. Vi ønsket å undersøke dette nærmere og tok derfor kontakt med Norsk Førstehjelpsråd hvor vi møtte Thomas Berg Green. Han syntes det var en spennende tanke å nevne organdonasjon som en del av førstehjelp, men poengterte utfordringer med at kursene allerede er begrenset med tanke på tid og innhold.

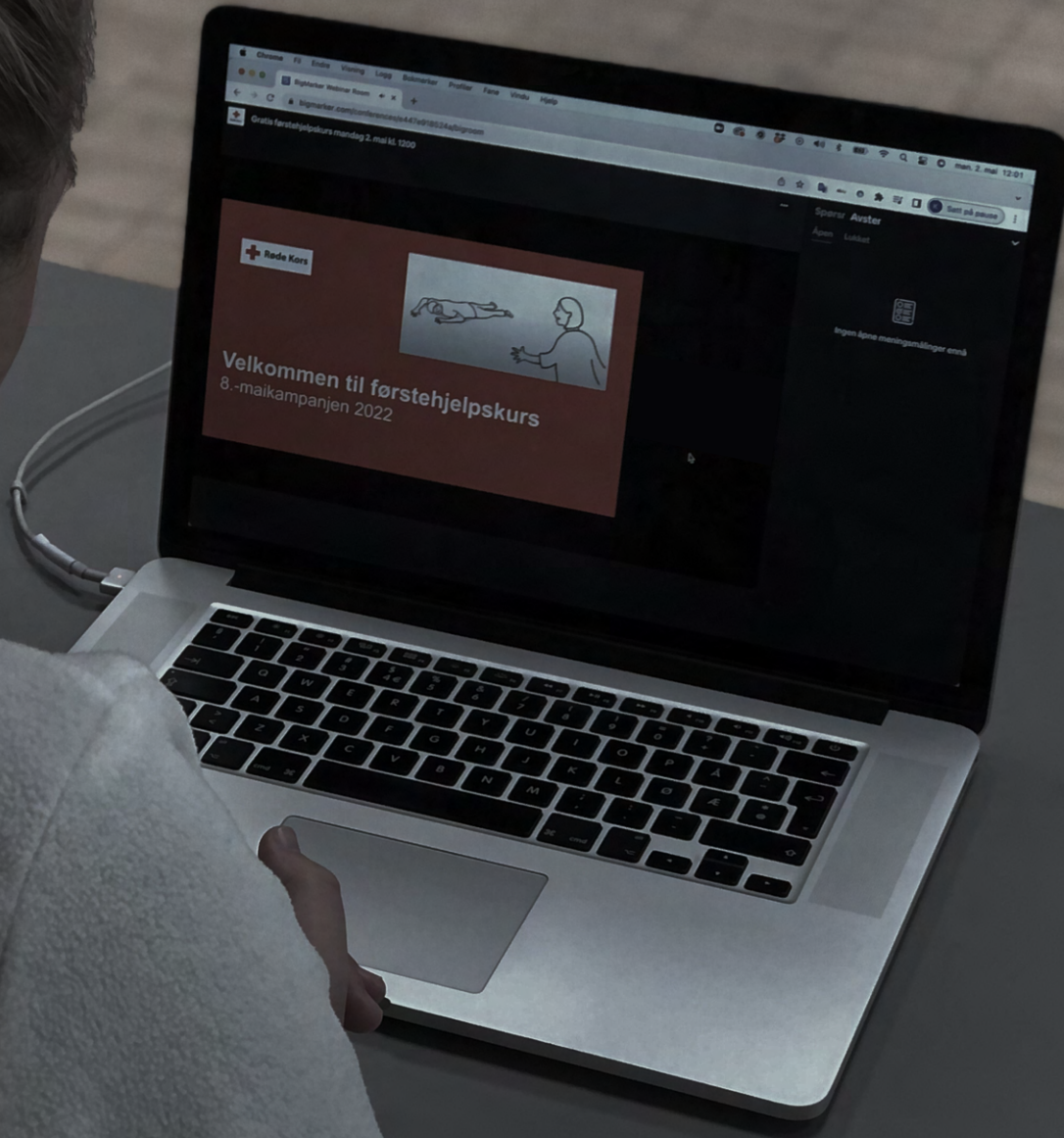
Vi kom også i kontakt med Ingvild Tjelmeland i NAKOS (Nasjonal kompetansetjeneste for prehospital akuttmedisin) som tidligere har vært intensivsykepleier og som i dag forsker på hjertestans. Hun var positiv til å introdusere det gjennom et førstehjelpskurs og så verdien av dette. Hun foreslo spesielt at delen hvor hjerte- og lungeredning tas opp kan være et naturlig tidspunkt å introdusere det.

I Norge blir førstehjelpskurs holdt i grunnskole, videregående, arbeidsplasser, i idretten osv (Helsedirektoratet, 2020, s. 3). Å ta opp organdonasjon må selvfølgelig gjøres uten å på noen som helst måte ta fokuset bort fra førstehjelp, men virke mer som en introduksjon til samtaleverktøyet. Vi så på dette som en god mulighet for å kunne nå ut til flere personer.

«I Norge så tror jeg vi kan si at nesten alle på ett eller annet tidspunkt i livet har vært innom førstehjelp eller hjerte lungeredning.»

Instruktør i førstehjelp

EKSISTERENDE SAMTALEVERKTØY

Siden vi gikk i retningen av å skulle designe et samtaleverktøy ønsket vi å utforske eksisterende tilbud. Vi så på hva som allerede fantes av samtaleverktøy innenfor kategorien alvorlige samtaler. Vi bestilte fra Røde Kors, Blå Kors og Diabetesforbundet. Samtaleverktøyene som var utformet som enkle kort fant vi mer håndterlige og intuitive enn de i hefter og brosjyrer.

FRA IDÉER TIL PROTOTYPER

Crazy eight, idéworkshop, utforskning av inngangen og eksisterende samtaleverktøy ga oss mange gode innspill og tanker å spinne videre på. Men vi merket at vi hadde litt vanskelig for å oppnå en felles forståelse med disse skissene. Derfor bestemte vi oss for å tenke annerledes, og fortsette idégenereringen med å utforme fysiske skisser av idéene vi allerede hadde kommet opp med. Dette for å se hvor det kunne føre oss.

Dette gjorde det enklere for oss å kunne diskutere idéene og få tilbakemeldinger fra andre. Det ga oss innsikt på en ny måte. Vi klarte tydeligere å se hvordan fremgangsmåten kunne være og hva som var viktig for å oppnå samtalen vi ønsket å fasilitere for.

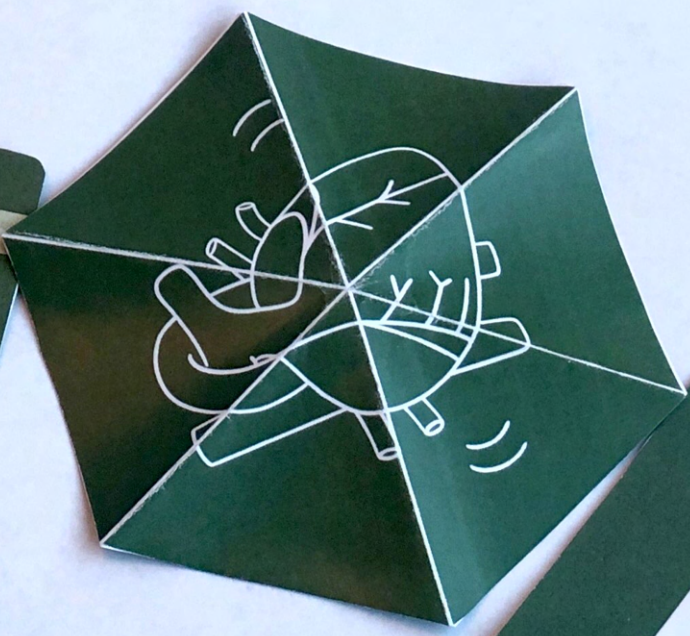
Myter om organdonasjon

... "Jeg kan ikke bli organdonor, fordi jeg har så dårlige lunger!"

FAKTA:
Alle kan si ja til organdonasjon sykdom, helse og medisinbruk. Det er viktig selv å vurdere om du er egnet som organdonor.

Kjenner du til dine nærmestes tanker eller standpunkt til organdonasjon?

TIPS TIL HVORDAN DU/DERE KAN SNAKKE OM DET

... samtalen

... samtalen

... nasjon?

Kjenner du til dine nærmestes tanker eller standpunkt til organdonasjon?

... Kjenner våre nærmestes standpunkt til organdonasjon?

... nasjon fordi:

Kan barn være donorer?

© 2014 er et annet bilde for...
... av...
... av...

Brukertest del 1

Vi tok med oss de fysiske mockupsene til Stiftelsen Organdonasjon for å få tilbakemelding på prosjektets retning. De ble veldig nysgjerrige på retningen av et samtaleverktøy og var positive til at det var noe fysisk siden det skal brukes i en samtale.

Vi ønsket også å teste mockupsene på noen som ikke hadde kjennskap til prosjektet fra før. Målet her var å høre deres refleksjoner rundt et samtaleverktøyet og hvordan de opplever de ulike mockupsene vi hadde med.

DET VI TOK MED OSS VIDERE

Tilbakemeldingene fra Stiftelsen Organdonasjon om verdien av det fysiske kontra det digitale i samtalen var noe vi noterte oss. Gjennom brukertesten fikk vi tilbakemelding om at det var fint å ha noe håndfast og at de mockupsene som var lagt opp som et spill tok bort litt av det alvorlige. Dette kan være en god ting, men samtidig så er organdonasjon på mange måter et tema som er alvorlig og derfor måtte vi tenke på hvilken samtale vi ønsket å tilrettelegge for.

Kjenner du til dine nærmestes
tanker eller standpunkt til
organodonasjon?

Hvordan snakke om det?

Vi tok med oss de samme mockupsene til samtaleterapeut og coach Kristin Stokke Kleppe. Her ønsket vi å få tilbakemelding og tips til hvordan man kan legge opp til en slik samtale. Hun introduserte oss til Empatisk kommunikasjon, som er et kommunikasjonsverktøy for blant annet “vanskelige samtaler”. Vi diskuterte også hvordan man burde gå frem og ikke gå frem for å innlede til en samtale om organdonasjon.

DET VI TOK MED OSS VIDERE

Fra møtet med Kleppe tok vi med oss noe inspirasjon fra verktøyet empatisk kommunikasjon, samt andre gode råd. For eksempel at initiativtaker tar opp temaet i “jeg-form”, at initiativtaker går inn i samtalen så nøytralt som mulig, at man tydeliggjør målet med samtalen, bidrar med kunnskap og gir rom for å reflektere etterfulgt av en avrundning av samtalen. Disse tipsene ble viktige for veien videre med iterering og prototyping.

Videreutvikling

Ut fra samtalen med Kristin Stokke Kleppe ønsket vi å legge mer vekt på blant annet poengene hun kom med angående hvordan initiativtaker inviterer til samtalen og går nøytralt inn i samtalen. Vi lot oss inspirere av dette for videre utvikling av prototyper. Ved å gjøre samtalen så nøytral som mulig, tydeliggjøre målet med samtalen, bidra med kunnskap og gi mulighet for refleksjon. Samt skape en naturlig avrunding på samtalen. Vi laget oss kategorier som introduksjon, kunnskap, refleksjon, avrunding og ofte stilte spørsmål i den nye prototypen for å teste hvordan dette kunne fungere.

SKISSE

PROTOTYPE

Opprett innlegg

Kamilla Bedin
Sarsborggata 16

Hei alle naboer 🙌
Jeg og en klassevenninne jobber nå med masterprosjektet vårt i
fjerdestedesign ved Arkitektur- og designhøgskolen. Vi jobber
med organdonasjon som tema og har utviklet et samtaleverktøy
som skal gjøre det «lettere» å ta samtalen om rettspø. Dette
er viktig å presisere at med verktøyet er ikke poenget å få flest
mulig til å si «ja», men å vite sine nærmestes standpunkter. Dette
fordi om dine pårørende skulle bli aktuell blir alltid pårørende svært. Det er
organdonasjon skulle bli aktuell blir alltid pårørende svært. Det er
derfor en stor fordel å vite den avdødes tanker til organdonasjon
på forhånd. Vi ser at dette ofte blir skrevet på i en hektisk
organdonasjon som skal gjøre det «lettere».

Så vårt spørsmål er: Er det noen som kunne tenkt seg å teste
sammen med sine nærmeste? 🙌

Om noen har lyst er det bare å svare meg her eller sende en SMS
på 93874630

Legg til i innlegget ditt

Publiser

Brukertest del 2

For å teste den nye prototypen arrangerte nye brukertester. Vi rekrutterte nye testpersoner ved å poste innlegg på Facebook-gruppene til borettslagene våre. Dette for å få testet prototypen på personer som vi ikke har en nær relasjon til. I tillegg rekrutterte vi personer fra våre personlige nettverk.

Gjennom brukertestene møtte vi 19 personer i 7 ulike familier og relasjoner. Testpersonene ble valgt på grunnlag om å teste med variasjon av relasjoner. Vi testet med alt fra foreldre, voksne barn, tenåringer, svigerforeldre, søsken, venner og forskjellige samboerskap.

HVORDAN TESTET VI?

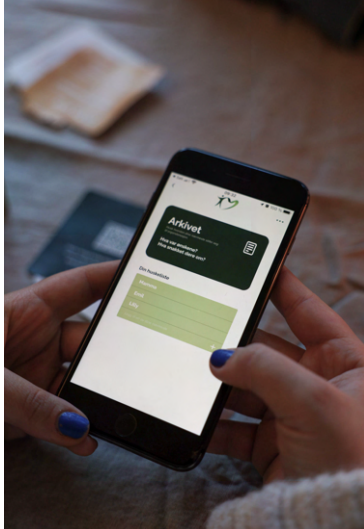
Vi startet med å gi noen få veiledende retningslinjer i scenarioet. Initiativtakeren skulle si at hen hadde deltatt på førstehjelpskurs hvor de ble oppfordret til å gjøre den siste oppgaven hjemme. Instruktøren på kurset ga en kort forklaring til oppgaven og videre oppfordring om å bruke samtaleboksen til å ta opp temaet organdonasjon med deres nærmeste.

Vi gjorde to ulike utgaver av testingen. Den ene måten var å gi instruks til initiativtakeren og hvor vi også tok del i samtalen. Den andre måten vi testet på var at vi ga introduksjonene til den ene personen på samme måte, men lot de holde samtalen uten oss til stede. Dette for å se om funnene fra samtalen ville være ulike basert på hvordan vi testet.

DET VI TOK MED OSS VIDERE

Noe dårlig leservennlighet, ønsket å ha litt mer detaljert informasjon på noen av kortene, savnet noen illustrasjoner, ønsket at boksen skulle være litt mindre i størrelse, vil ha dato når man legger inn i appen for å se om man skulle endre standpunkt og noe som signaliserer at man skal snu kortene. Ellers fikk vi gode tilbakemeldinger og flere av deltakerne gikk fra å være litt passive i starten til å virkelig engasjere seg ut i samtalen.

REFLEKSJONSARK ETTER TESTING

Etter gjennomført testing fikk vi alle testpersonene til å skrive ned sine refleksjoner og tilbakemeldinger på et individuelt refleksjonsark. Her fikk vi mest respons på det praktiske. Vi merket også at det var lettere å få de til å skrive konstruktive tilbakemeldinger om vi var til stede. Da kunne de i tillegg forklare oss muntlig hva de mente.

Designforslag

Introduksjon

Designforslag

Tjenesten består av

Samtalekortene

Din personlige huskeliste

Målet

Samtalen med Astrid

Avsender

x Røde Kors

x NorgesGruppen

Ringvirkninger og effekt

Økonomisk aspekt

Navnet Vite

Tone of voice

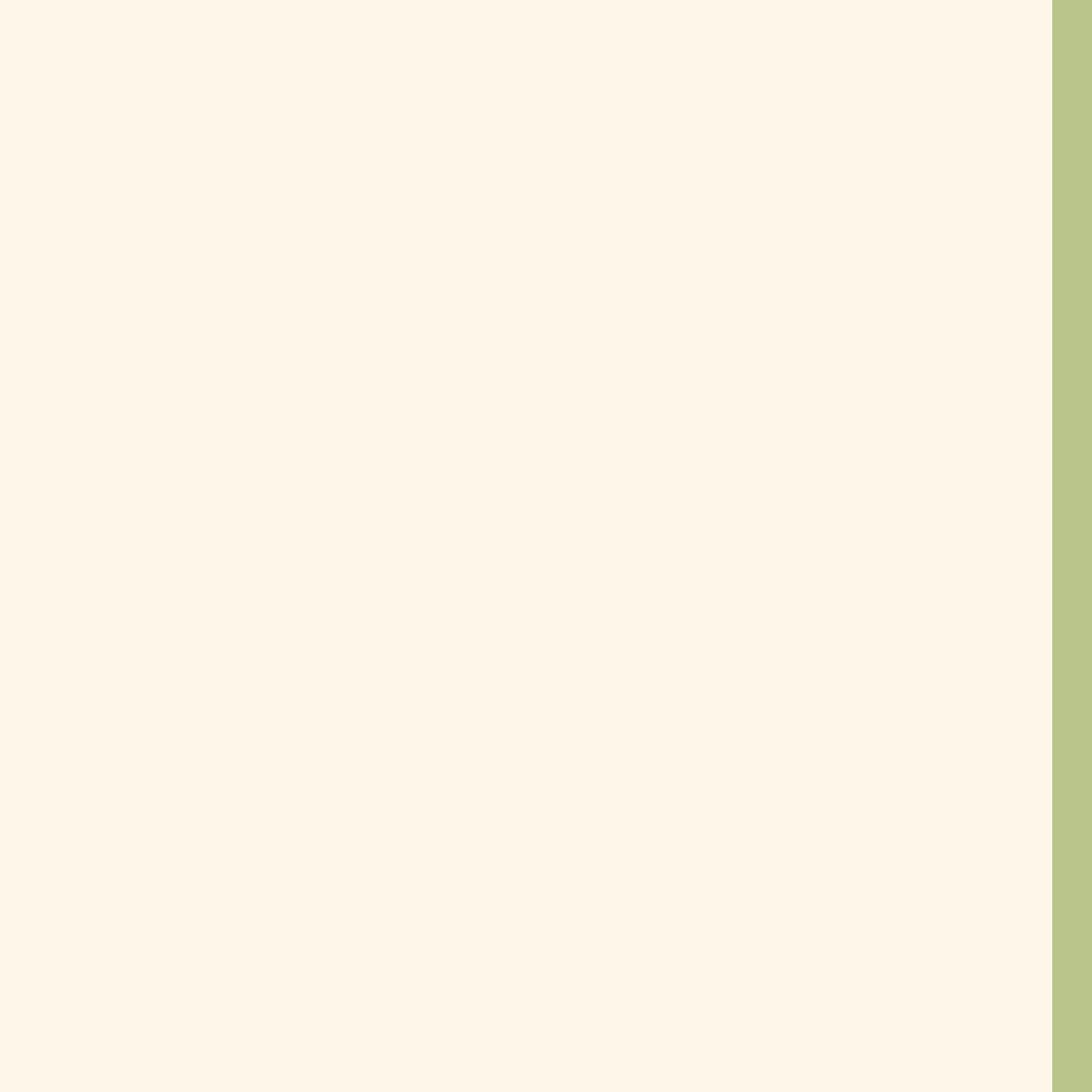

07

Introduksjon

I dette kapittelet vil vi presentere resultatet av diplomprosjektet, tjenesten **Vite**. En tjeneste som skal tilrettelegge for at flere av Norges befolkning tar samtalen om organdonasjon med sine nærmeste og blir kjent med hverandres tanker og ønsker. Avsenderen av tjenesten er Stiftelsen Organdonasjon i samarbeid med andre aktører. Eksemplene i vårt løsningsforslag er Røde Kors og NorgesGruppen.

Du vil kunne lese om målet til tjenesten, de økonomiske aspektetene, på hvilken måte tjenesten kan implementeres og hvilken verdi og påvirkning Vite kan ha for samfunnet.

Godt
å Vite

Designforslag

Vite - samtalen om organdonasjon.

Et fysisk samtaleverktøy som fungerer som en støttespiller til samtalen og en utvidelse av Stiftelsen Organdonasjons eksisterende app med mulighet for en personlig huskeliste for dine nærmestes ønsker.

Samtaleverktøyet er en pådriver til at vi skal ta samtalen om organdonasjon med våre nærmeste før en eventuell ulykke og spørsmålet på sykehuset. Verktøyet skal tilrettelegge for at flere av Norges befolkning blir kjent med sine nærmestes tanker og ønsker til organdonasjon.

Tjenesten består av

SAMTALEBOKSEN VITE

Samtaleboksen består av tre elementer. Det første er boksens ytre som er en introduksjon til samtaleens initiativtaker. Introduksjonen handler blant annet om hvordan man kan gå inn i samtalen. Med tips om at etter middagen kan være en fin mulighet til å ta opp temaet. Det neste er boksens indre med to sentrale touchpoints. Det første; ett par drops til samtaleens deltakere for en myk start. Dette har som mål å senke skuldrene til de som skal delta i samtalen på en hyggelig måte. Det neste er de elleve samtalekortene som skal støtte deltakerne gjennom samtalen. Disse kortene er delt inn i fire ulike kategorier og vi vil gå mer i detalj på de neste sidene.

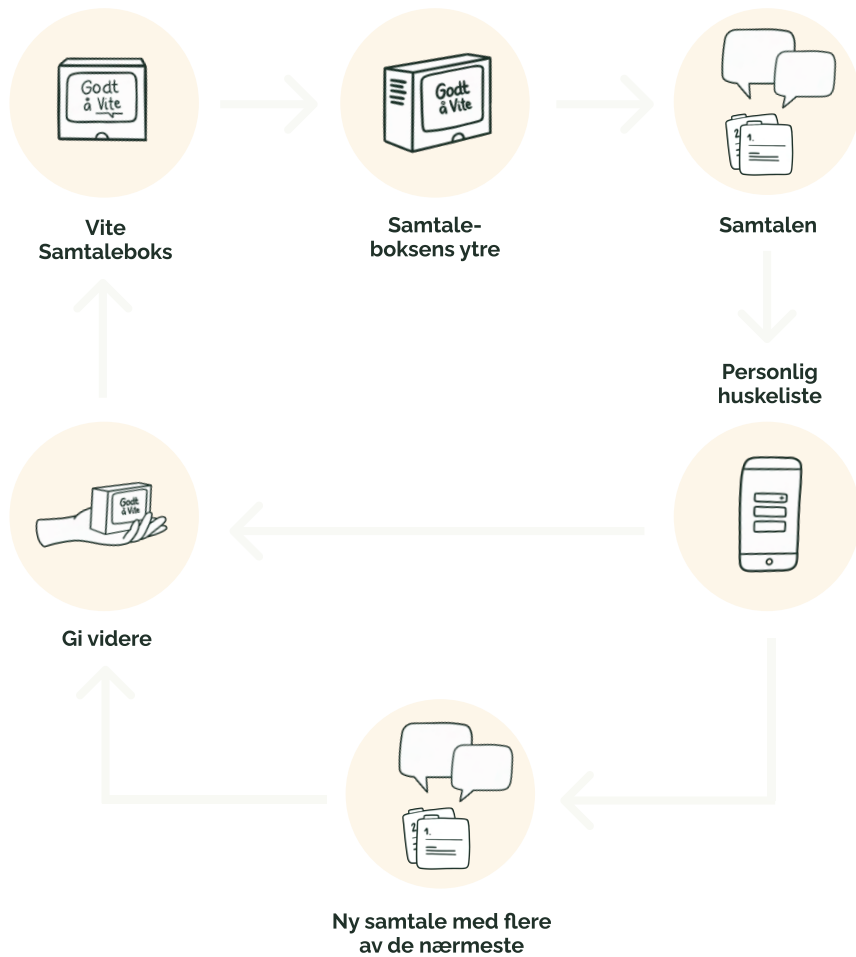
UTVIDELSE AV STIFTELSEN ORGANDONASJONS APP

Tjenesten består også av en utvidelsen av Stiftelsen Organdonasjons eksisterende app. I appen finner du nå *Arkivet* som er din personlige digitale huskeliste. Denne gir deg muligheten til å legge inn dine nærmestes ønsker til organdonasjon. I tillegg har appen fått en tilleggs side med ofte stilte spørsmål og svar knyttet til organdonasjon for å tilgjengeliggjøre mer informasjon.

Stiftelsen Organdonasjon x Andre aktører

Stiftelsen Organdonasjon x NorgesGruppen

Stiftelsen Organdonasjon x Røde Kors

Har du og dine nærmeste hatt
samtalen om hvordan dere
stiller dere til organdonasjon?
- Etter middag kan
være en fin mulighet.

Godt
å vite

TIL INITIATIVTAKEREN AV SAMTALEN

Samtaleboksens ytre flater gir veiledning og informasjon som initiativtaker kan ha nytte av for å ta opp samtalen med sine nærmeste. Dette for å forberede initiativtaker til samtalen.

FORSIDE

BAKSIDE

SIDE

SIDE

TOPP

Avrunding
Kunnskap
Introduksjon

HVORDAN TA SAMTALEN?

Begynn med introduksjonskortene.
Deretter de fem kunnskapskortene
etterfulgt av refleksjonskortet og
slutt avrundingskortene.

SAMTALEKORTENE

De elleve kortene i samtaleboksen inviterer til en samtale bestående av fire deler. Det starter med **to introduksjonskort**, etterfulgt av **fem kunnskapskort**, videre kommer **to refleksjonskort** før de siste **to avrundingskortene**. Kortene skal være en støttespiller til hvordan snakke om organdonasjon og lede veien i samtalen. Målet med kortene er å fasilitere for en åpen samtale og som støtter med grunnleggende kunnskap underveis.

Samtalekortene

INTRODUKSJONSKORT

De to første kortene er **introduksjonskort** som forteller deltakerne litt om gangen i samtalen og tydeliggjør et felles mål.

Introduksjon

HVORDAN TA SAMTALEN?

Begynn med introduksjonskortene. Deretter de fem kunnskapskortene etterfulgt av refleksjonskortet og til slutt avrundingskortene.

Introduksjon

VIKTIG Å VITE

Målet med samtalen er ikke at vi må si ja eller nei til organonasjon, men at vi skal bli kjent med hverandres tanker og eventuelle ønsker.

FORSIDE

Introduksjon

Introduksjon

BAKSIDE

KUNNSKAPSKORT

Videre følger fem **kunnskapskort**. Formålet med kunnskapskortene er å bidra med grunnleggende kunnskap om organdonasjon og gi deltakerne i samtalen en grunnmur å kunne basere et eventuelt standpunkt på.

Kunnskap

1.

Hva vet vi om organdonasjon?

Kunnskap

2.

Hvilke organer kan man donere?

Kunnskap

3.

Er organdonasjon alltid mulig ved et dødsfall?

Kunnskap

FINT Å VITE

- I Norge blir alle ansett som potensielle donorer. Er din vilje kjent, er det den som skal gjelde. Er den ikke det, vil helsepersonell sammen de pårørende forsøke å finne ut av hva avdøde mente.
- Til enhver tid står det mellom 400-500 personer i kø for å få et nytt organ her i Norge.

Kunnskap

FINT Å VITE

- Organer som kan doneres: **hjerte, lever, bukspyttkjertel, lunger og nyrer.** Det vil si at én person kan gi organer til 7 personer som trenger nytt organ. Vev kan også doneres: **Hornhinne, benvev, sener, hjerteklaffer og blodårer.**
- Du bestemmer selv hvilke organer du eventuelt vil/ ikke vil donere.

Kunnskap

FINT Å VITE

- Alle kan si ja til organdonasjon, men det er kun tilfeller der pasienten behandles med respirator når de dør, ved et av landets donorsykehus at organdonasjon er medisinsk mulig. I tillegg må en rekke andre medisinske og juridiske krav være oppfylt.

Kunnskap

4.

Hvordan blir man organdonor?

Kunnskap

5.

Hvordan foregår donasjon og avskjed?

Kunnskap

FINT Å VITE

- Du kan fylle ut et digitalt donorkort via Stiftelsen Organdonasjon eller på Helsenorge sin nettside.

Men det aller viktigste er å fortelle sine nærmeste om sitt standpunkt. Det er de som må videreformidle ditt syn på organdonasjon på sykehuset.

Kunnskap

FINT Å VITE

- Etter at uttak av organer har funnet sted i operasjonsavdelingen, stelles avdøde på samme måte som alle andre som dør på et sykehus. De pårørende får tid til å ta avskjed med den avdøde.

REFLEKSJONSKORT

Neste er to **refleksjonskort**. Disse kortene skal oppfordre deltakerne til å dele sine tanker med hverandre og reflektere rundt betydningen av at man har samtalen.

Refleksjon

6.

Hvis vi ikke har diskutert det allerede; hvordan stiller vi oss til organdonasjon? Eventuelt hva er våre ulike preferanser?

Refleksjon

7.

Hva er fordelene med at vi har snakket om dette?

Refleksjon

Snakk fra
hjertet

Refleksjon

GODT Å VITE

Er ditt standpunkt til organdonasjon ukjent, er det opp til dine nærmeste pårørende å ta en avgjørelse. Det er det mange som ikke er forberedt på. Derfor er det viktig at dere er informert om hverandres ønsker.

AVRUNDINGSKORT

De siste to kortene er **avrundingskort** og skal bidra til en naturlig avslutning på samtalen. Kort åtte er inngangen til tjenestens personlige huskeliste i Stiftelsen Organdonasjons app. Denne skal hjelpe deg til å huske hva dine næmeste har uttrykt. Det siste kortet handler om å gi muligheten for denne samtalen videre til noen andre.

Avrunding

8.

Hvordan huske hverandres ønsker?

Avrunding

9.

Er det flere av dine nærmeste du bør ha denne samtalen med?

Avrunding

GODT Å VITE

Det er en fordel å kunne huske dine nærmestes ønsker! Lag din **personlige huskeliste** i Stiftelsen Organdonasjon sin app ved å scanne koden under med din smarttelefon.

Avrunding

GI VIDERE

Gi muligheten for denne samtalen videre til noen andre. Det kan f.eks. være en god venn eller en kollega. Det er godt å vite.

Din personlige huskeliste

DIN PERSONLIGE HUSKELISTE, ARKIVET

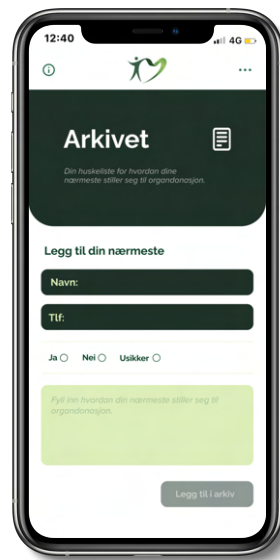
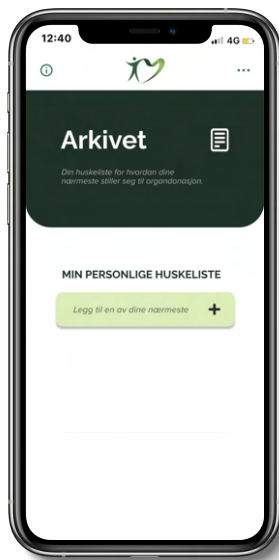
Designforslaget og tjenesten Vite inneholder også en utvidelse av Stiftelsen Organdonasjon sin eksisterende app. I dag inneholder appen *kun* ditt donorkort, men med vår tjeneste vil du også kunne lage din personlige huskeliste hvor du kan samle dine nærmestes ønsker. Huskelisten er digital slik at du alltid vil ha den tilgjengelig om noe en dag skulle skje.

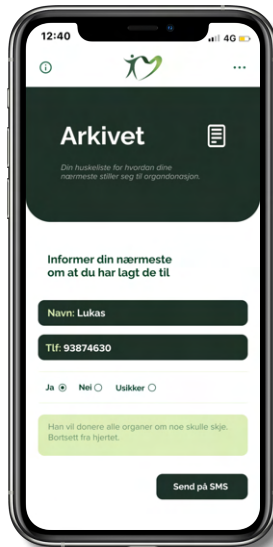
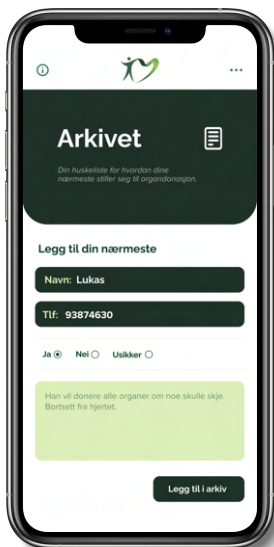

Appen vil bestå av Arkivet, Spørsmål og svar samt det eksisterende Donorkortet. Inngangen til appen og huskelisten er første avrundingskort i samtaleboksen. Ved å scanne QR-koden på side 153 i rapporten vil du kunne ta en titt på tjenestens prototype.

Inne i Arkivet har du oversikt over dine nærmestes ønsker. Disse kan du når som helst gå inn å justere dersom et ønske skulle endre seg.

“JEG HAR NOTERT MEG...”

For at det ikke skal bli notert ned feil eller skje misforståelser vil du måtte legge inn personens telefonnummer for å legge hen til på huskelisten. Vedkommende vil bli varslet via sms med notatene du har lagret deg om hens ønske. Det vil ikke være mulig å legge til i arkivet uten å informere den det gjelder.

Søk

09:32

100%

Arkivet

Din huskeliste for hvordan dine nærmeste stiller seg til organdonasjon.

Hva var ønskene?
Hva snakket dere om?

Spørsmål og svar

Vanlige spørsmål om organdonasjon.

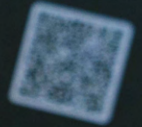
DONORKORT

Astrid Olsen
Donor

GODT Å VITE

Det er en fordel å kunne huske dine nærmestes ønsker! Lag din personlige huskeliste i Stiftelsen for organdonasjon sin app ved å skanne koden under med din smarttelefon.

Målet

Målet med samtaleverktøyet og vårt diplomprosjekt er ikke i hovedsak å få folk til å si «ja» til organdonasjon, men å gjøre befolkningen mer bevisst på tematikken og tilrettelegge for at flere kjenner sine nærmestes ønsker til organdonasjon. En bonus av dette kan være et mulig ja.

Hovedmålet er å lette pårørendes situasjon på sykehuset og at færre skal si «nei» fordi de ikke vet avdødes standpunkt. Ved å kjenne hverandres ønsker er man mer forberedt om spørsmålet en dag skulle komme opp. Dette kan også bidra til å lette situasjonen for helsepersonell som må stille pårørende spørsmålet på sykehuset.

6.

Hvis vi ikke har diskutert det allerede; hvordan stiller vi oss til organdonasjon? Eventuelt hva er våre ulike preferanser?

SAMTALEN MED ASTRID OG HENNES NÆRMESTE

Astrid har deltatt på førstehjelpskurs via jobben. På kurset ble organdonasjon tatt opp og instruktøren oppfordret deltakerne til å ta samtalen med sine nærmeste for å bli kjent med deres ønsker. Hun fikk tildelt samtaleverktøyet Vite på slutten av kurset. Dette er et samtaleverktøy som skal tilrettelegge for at hun og hennes nærmeste skal snakke om temaet sammen.

Har du og dine nærmeste hatt
samtalen om hvordan dere
stiller dere til organdonasjon?

Etter møtetingsen kan
være en til nytte.

Godt
å Vite

Vel hjemme ser hun nærmere på Vite-boksen. Hun har aldri tenkt på at dette er noe de burde snakke om og føler seg litt usikker på temaet da hun ikke kan så mye om det fra før.

- 1 Hun leser **beskjeden til initiativtakeren**, som i dette tilfellet er henne selv. Det står hvorfor det er viktig å ha samtalen, at hun bør ha den med de hun ser på som sine nærmeste og om at det er viktig at de gir rom for ulike meninger i en slik samtale.
- 2 Hun rådes til å ta det opp i **jeg-form**, slik at hun tar eierskap til budskapet.
- 3 Det står også at hun bør **gå så nøytralt som mulig inn i samtalen**. At om hun allerede har gjort seg opp en mening kan det være en fordel å avvente med den.

Astrid og gjengen er samlet rundt bordet til middag. Hun bestemte seg tidligere for å følge tipset som stod på boksen - **å ta det opp etter middagen.**

Godt
å Vite

0

Gi et nytt uttrykk for
samarbeid. Om du allerede har
gjort deg opp et samarbeid med
organisasjonen, kan det være
en fordel å avvikle med det
egne selskapet, slik at du oppnår
en løst samarbeid med sine
medlemmer.

*“Dere, **det er noe jeg har lyst til at vi skal snakke om.** Jeg ble gjort oppmerksom på et tema på førstehjelpskurset på jobben i dag. Og det fikk meg til å tenke på at jeg synes det er viktig at vi har snakket om det vi også.”*

Kunnskap

HVO

Det aller første de gjør når de har åpnet Vite-boksen er å forsyne seg med en liten snack etter middagen. Dette er et virkemiddel for å skape en myk start og for **å senke skuldrene** inn mot samtalen om organdonasjon.

Introduksjon

HVORDAN TA SAMTALEN?

Begynn med introduksjonskortene.
Deretter de fem kunnskapskortene
ettertellig av refleksjonskortet og til
slutt anordningskortene.

De leser det første kortet høyt. *“Begynn med introduksjonskortene. Deretter de fem kunnskapskortene etterfulgt av to refleksjonskort og til slutt to avrundingskort.”*

Lukas, broren til Astrid tar neste kort og leser; ***“Målet med samtalen er ikke at vi må si ja eller nei til organdonasjon, men at vi skal bli kjent med hverandres tanker og eventuelle ønsker.”***

Kunnskap

Refleksjon

1.

Hva vet vi om organdonasjon?

Neste kort er et kunnskapskort.
“Hva vet vi om organdonasjon?”
De diskuterer litt frem og tilbake.
Før de snur kortet og leser noen
fakta om organdonasjon på baksiden.

De fortsetter med de fire neste
kunnskapskortene. Astrid lærer blant
annet at man kan donere hjerte, lever,
bukspyttkjertel, lunger og nyrer.

6.

Hvis vi ikke har diskutert det allerede; hvordan stiller vi oss til organdonasjon? Eventuelt hva er våre ulike preferanser?

Etter kunnskapskortene er det to refleksjonskort som står for tur. Lilly, ungdommen i huset leser **“Hvis vi ikke har diskutert det allerede; hvordan stiller vi oss til organdonasjon? Eventuelt hva er våre ulike preferanser?”** De snakker litt om hverandres tanker og synspunkter. Lukas forteller at han synes det er ubehagelig å tenke på at noen andre skal få hjertet hans, men at han ønsker å donere resten.

GODT Å VITE

Det er en fordel å kunne huske dine nærmestes ønsker! Lag din personlige huskeliste i Stiftelsen for donasjon sin app ved å skanne koden under med din smarttelefon.

GODT Å VITE

Det er en fordel å kunne huske dine nærmestes ønsker! Lag din personlige huskeliste i Stiftelsen for donasjon sin app ved å skanne koden under med din smarttelefon.

SAKTE VIDEO BILDE KVADRAT PANORAMA

Videre kommer et avrundingskort. Det sier at det er **godt å vite** hverandres ønsker og at de kan lage sin personlige huskeliste ved å **scanne QR-koden på kortet**. De bestemmer seg for å sjekke det ut.

09:32

100%

Arkivet

Din huskeliste for hvordan dine nærmeste
stiller seg til organdonasjon.

Informér din nærmeste
om at du har lagt de til

Navn: Lukas

Tlf: 93874630

- Ja Nei Usikker

Han vil donere alle organer om noe skjer.
Bortsett fra hjertet.

Astrid legger inn broren Lukas i Arkivet og hans ønske om å donere alle organene sine, **bortsett fra hjertet** om noe skulle skje.

13:57

Lukas

Tekstmelding
I går 17:27

Hei Lukas,
Jeg har notert meg ditt ønske til organdonasjon i den personlige huskelisten min i Stiftelsen Organdonasjon sin app fordi det er godt å vite. Mine notater: Han vil donere alle organer om noe skulle skje. Bortsett fra hjertet. Last ned Stiftelsen Organdonasjon sin app med arkivet her; <https://apps.apple.com/no/app/donorkort/id412456610?l=nb>

Tekstmelding

For å legge inn ønsker i Arkivet **må**
hun sende en bekreftelse på hva
som er blitt lagt inn. Astrid sender
sms-bekreftelse med hva hun la
inn om Lukas.

Avrunding

GI VIDERE

Gi muligheten for denne samtalen videre til noen andre. Det kan f.eks. være en god venn eller en kollega. Det er godt å vite.

Det siste kortet i boksen handler om å **gi noen andre muligheten for å ta denne samtalen** med sine nærmeste. De blir enige om at de har fått oppklart ting hjemme og at de er mer forberedt om noe skulle skje. De bestemmer seg for å gi Vite-boksen videre til Lukas sin venninne Emma, og hennes nærmeste.

Avsender

Avsenderen av tjenesten Vite er Stiftelsen Organdonasjon i samarbeid med andre aktuelle aktører. Stiftelsen Organdonasjon er som nevnt den offentlige avsenderen av informasjon knyttet til organdonasjon, og derav en naturlig avsender man har tillit til. For å nå ut og treffe enda flere er designforslaget et samarbeidsbasert konsept.

I vårt designforslag har vi brukt Røde Kors sine førstehjelpskurs og NorgesGruppen som eksempler på avsender. Ved å inngå et samarbeid med Stiftelsen Organdonasjon bidrar man med å ta et samfunnsansvar og dette vil kunne styrke merkevaren og omdømmet til de ulike bedriftene. I fremtiden og ved kommende donoruker i årene fremover skal man ikke se bort ifra at det kan være mulig med andre mulige samarbeidspartnere i tillegg.

x Røde Kors

HVORFOR FØRSTEHJELPSKURS?

Førstehjelpskurs er et sted hvor man allerede er inne på temaet liv og død og hvor publikummet i stor grad er mottagelig og forberedt på innholdet. Etter å ha undersøkt mulighetene for inngangen mener vi at dette er en setting hvor temaet organdonasjon naturlig kan introduseres. Vi ser en god mulighet for å koble disse to helserelaterte tjenestene sammen.

I Norge har Røde Kors om lag 380 foreninger spredt utover hele landet (Røde Kors, u.å.). Dette gjør at tjenesten kan nå ut til både by og distrikt. Førstehjelpskurs holdes over hele Norge og inngangen til tjenesten gjennom kursene vil være like viktig uansett geografisk plassering.

Røde Kors har i dag ulike samarbeidspartnere som jobber for å styrke det humanitære arbeidet som skal skape verdi for samfunnet, samt for den enkelte bedriften (Røde Kors, u.å.). Et samarbeid mellom Røde Kors og Stiftelsen Organdonasjon vil kunne ta samfunnsansvar ved å øke den norske befolkningens grunnleggende kunnskap om organdonasjon. Med et slikt samarbeid vil det skape tryggere rammer rundt inngangen til temaet organdonasjon, basert på troverdighet og tillit til bedriftene. Ved å gjøre dette vil partene i samarbeid kunne ha en større mulighet til å forebygge usikkerheten rundt standpunktet knyttet til organdonasjon, igjennom å hjelpe med kunnskap og ha en naturlig, trygg og overbevisende inngang gjennom førtehjelpskurs. Vi mener at et slikt partnerskap vil være fordelaktig for bedriftene, enkeltpersoner i krisesituasjoner og til hjelp i den ubehagelige situasjonen for helsepersonell.

Kvalifisert førstehjelp
Deltakerhefte

 Røde Kors
Hjelpekorps

Godt
å vite

x NorgesGruppen

HVORFOR NORGESGRUPPEN?

En annen aktør vi ser for oss samarbeid med er NorgesGruppen og deres butikker. De har 2140 butikker i hele landet og butikker som KIWI, MENY, SPAR, Joker og Nærbutikken (NorgesGruppen, u.å.). En variasjon mellom butikker i by og distrikt med ulike kundegrupper.

Samarbeidet med NorgesGruppen vil være i forbindelse med den årlige Donasjonsuka for å kunne møte og bevisstgjøre “mannen i gata”. Gjennom en uke har NorgesGruppens butikker til sammen 8,2 millioner besøkende kunder (NorgesGruppen ASA, 2022, s. 3) og vi ser på dette som en stor mulighet for å nå ut til ulike mennesker. Også de som ikke har oppsøkt informasjon om organdonasjon tidligere.

Nylig hadde vi en samtale med informasjonssjefen i Stiftelsen Organdonasjons, Aleksander Sekowski, som fortalte oss at de ofte har et nytt tema eller konsept for den årlige donasjonsuka. Vårt forslag for fremtidige Donasjonsuker er å dele ut samtaleboksen-Vite i NorgesGruppens butikker rundt om i hele landet. **Kanskje kunne neste års tema vært å vite hverandres ønsker og standpunkt til organdonasjon?**

KAFFE

FAST KVALITET

klar

Påfyllstasjon

Klart du kan fylle på din egen påfyllstasjon

Isert og isert. Og isert...

klar

Gott & Vite

Har du og dine nærmeste hatt samtalen om hvordan dere stiller dere til organdonasjon

Mack

Mack

Mack

Mack

Mack

Mack

HERE'S TO YOU!

BY DRINKING BREWEDS YOU ARE HAVING A POSITIVE IMPACT ON THE...

Ringvirkninger og effekt

FOR DEG

Ved å benytte deg av tjenesten Vite og ta samtalen om organdonasjon med dine nærmeste vil dette med stor sannsynlighet føre til at **de vil følge det du har uttrykt** dersom noe en dag skulle skje deg.

FOR DINE NÆRMESTE PÅRØRENDE

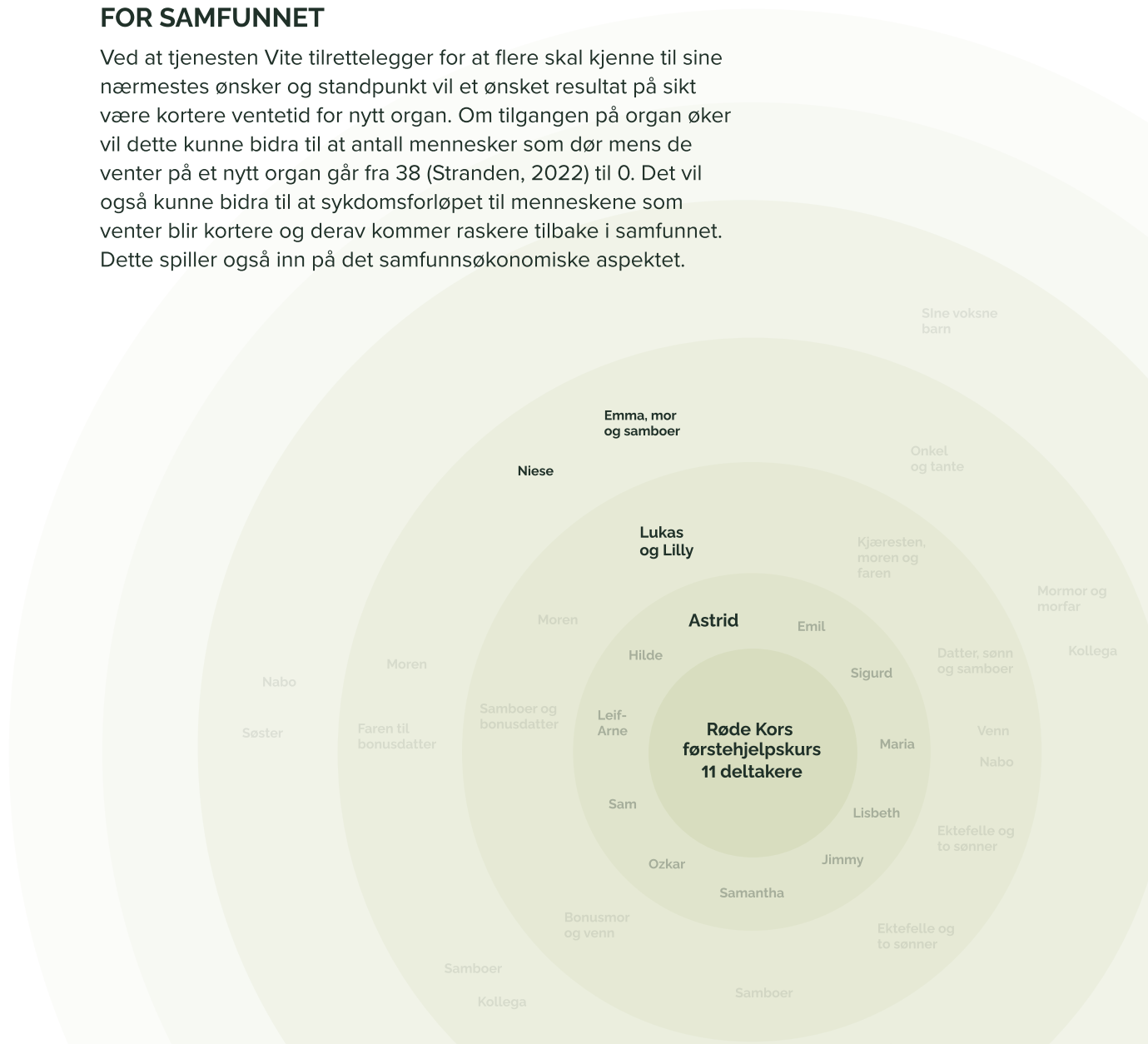
Tjenesten Vite bidrar til at dine nærmeste pårørende kjenner **dine ønsker og standpunkt til organdonasjon**. Dette vil gjøre de mer forberedt dersom spørsmålet om organdonasjon en dag skulle komme opp.

FOR HELSEPERSONELL

Tjenesten Vite vil kunne bidra til at organdonasjon blir et mer opplyst tema i samfunnet. Dette vil kunne **lette situasjonen på sykehuset for helsepersonell** om de vet at flere har snakket om dette før en eventuell ulykke.

FOR SAMFUNNET

Ved at tjenesten Vite tilrettelegger for at flere skal kjenne til sine nærmestes ønsker og standpunkt vil et ønsket resultat på sikt være kortere ventetid for nytt organ. Om tilgangen på organ øker vil dette kunne bidra til at antall mennesker som dør mens de venter på et nytt organ går fra 38 (Stranden, 2022) til 0. Det vil også kunne bidra til at sykdomsforløpet til menneskene som venter blir kortere og derav kommer raskere tilbake i samfunnet. Dette spiller også inn på det samfunnsøkonomiske aspektet.

Økonomisk aspekt

I møte med informasjonssjef Aleksander Sekowski hos Stiftelsen Organdonasjon så vi på de økonomiske aspektene rundt Vite og hvordan det kunne blitt realisert. Han foreslo at et slikt samtaleverktøy kan realiseres ved å søke økonomisk støtte fra et fond Stiftelsen har vært i kontakt med tidligere. Stiftelsen får også statlig støtte og man kan se på mulighetene for å bruke noe av midlene på et slikt verktøy som løfter samtalen og bidrar med kunnskap ut til befolkningen.

Slik situasjonen er i dag brukes det noe midler på å trykke opp fysiske donorkort hvor det regnes 1 kort per organdonor. De var positive og nysgjerrige på samtaleverktøyet og så verdien av at et slikt samtaleverktøy kan nå en hel familie om ikke enda fler.

Det siste kortet oppfordrer til å **“gi videre”** samtaleboksen og til å gi muligheten for samtalen til noen andre. Dette gjør også at én boks kan nå flere familier og relasjoner.

Navnet Vite

Tjenesten sitt navn Vite kommer av flere grunner. Å vite mer om organdonasjon, å vite at man bør ta samtalen, å vite ditt eget standpunkt, å vite dine nærmestes ønsker, å vite at du som pårørende til dine nærmeste eventuelt kan få spørsmålet stilt, å vite at du er mer forberedt og for helsepersonell å vite at flere har tatt samtalen.

ASSOSIASJONSOPPGAVE

For å finne ut hva folk assosierte med navnet til tjenesten spurte vi 10 personer hva de tenkte når de hørte ordet "vite". Mange av assosiasjonene handlet om kunnskap og informasjon, men det ble også nevnt koblinger til trygghet.

Selvsikker

vil vite

råd

lytte

kunne

tro

Å FINNE
UT AV
TING

visdom

NYSGJERRIG

trygghet

makt + power

enig med deg selv
rette sannhet

oppdatert

Vite

Kunnskap

Knowledge

informasjon

klokskap

fortelle

kontroll

fargen hvit

SANSER
GENERELT

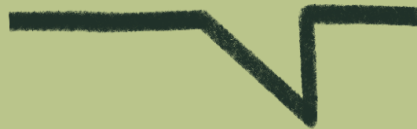
spørre

vitapro

vitenskap

anslere

Vite

Tone of voice

Tjenestens tone of voice er en viktig del da selve essensen er å invitere mennesker inn i samtalen om noe som kan oppleves som et litt ubehagelig tema. Om tjenesten var en person så ville det vært en støttende venn som vil ditt beste. Den bidrar med kunnskap uten å virke belærende, men mer som en lagspiller.

I tjenestens tone of voice har vi hatt fokus på balansen mellom det alvorlige, som organdonasjon kan være, mot det myke for å ufarliggjøre samtalen. Kortene er formulert slik at deltakerne leser det som om de sier det. For eksempel: "Målet med samtalen er ikke at vi må si ja eller nei til organdonasjon, at vi skal bli kjent med hverandres tanker og eventuelle ønsker."

Tjenesten er designet fra folkets perspektiv, så det ble viktig å belyse tematikken så godt det lot seg gjøre uten store medisinske ord. Dette for å senke terskelen og gjøre samtalen mer aktuell.

Refleksjon

Prosess

Veien videre

Takk

Referanser

08

Prosess

Da vi valgte organdonasjon som tema for diplomprosjektet var vi klar over at vi hadde et stort tema foran oss med mange innfallsvinkler. Organdonasjon er et tema som faktisk kan ramme oss alle på én eller annen måte. Enten om du trenger et nytt organ selv, om du kjenner noen som trenger et nytt organ eller om du skulle miste en av dine nærmeste og bli stilt spørsmålet på sykehuset. Eller om du kommer utfor en ulykke selv, og kanskje kan bli en aktuell donor.

Med et tema som organdonasjon, som faktisk kan ramme “alle” har det føltes feil å skulle velge én spesifikk brukergruppe å designe for. Og det å skulle designe for “alle” har også vært utfordrende til tider, da det er mange ulike behov å ta hensyn til. Vi tror og håper at vårt designforslag Vite vil kunne bidra til at flere tar opp temaet med sine nærmeste og gjør befolkningen mer forberedt om spørsmålet skulle komme opp i fremtiden. Et ønsket resultat av dette er at færre sier “nei” på sykehuset fordi de ikke vet avdødes ønske.

Gjennom prosjektet har vi flere ganger kjent på det å skulle dytte et alvorlig tema på folk og få de til å snakke om noe de kanskje synes er ubehagelig og som de vanligvis ikke snakker om - et tema flere skyver på. Men vi har stort sett blitt møtt med beundring for å ha tatt tak i tematikken og takknemlighet for at de har blitt kjent med sine nærmestes ønsker. Det har vært veldig fint!

Hei! Håper svare våre kan vere med på å bygge oppunder ei eller anna løysing/ konklusjon 😊 Vi har vertfall fått avklart ting her, og det føles litt godt, så takk skal DOKKE også ha ❤️

Veien videre

Gjennom prosjektet har det vært splittede følelser rundt det å inkludere barn i samtalen om organdonasjon. Noen vil ikke inkludere barna fordi de skal få fokusere på livet og det som ligger fremfor de, mens andre mener at organdonasjon kan være en del av livet og at barn absolutt kan være rustet for å snakke om det.

Vi har snakket med en psykolog som jobber med barn og barnefamilier. Hun sier at barn kan inkluderes i samtalen om organdonasjon, men at det selvfølgelig handler om hvordan man gjør det. Usikkerheten hos foreldrene kan handle om at de i enkelte tilfeller kjenner på at de kan for lite om temaet selv. Dette er en retning som vil være interessant å utforske for veien videre og utviklingen av tjenesten.

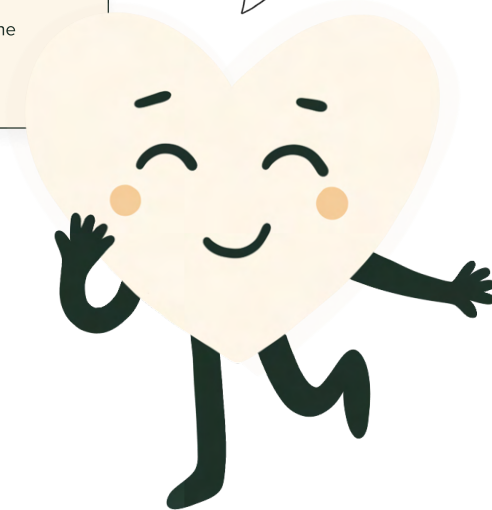
For de minste

Hvordan inkludere barna i samtalen om organdonasjon?

Eksempel kan være:

Fortellingen om Hjerterud som får et nytt hjem. Eller mer praktiske oppgaver som handler om å lære hvor de ulike organene er plassert. Kanskje de voksne lærer noe nytt også!

Detta er mitt nye hjem!

Takk

Til Josina Vink, vår uvurderlige veileder - for god støtte og veiledning gjennom hele prosjektet. Du har både heiet og utfordret oss, og det har vi satt veldig stor pris på!

Til dere sykepleiere, sykehusprest, psykologer, samtaleterapeut, foredragsholder som har delt av deres kunnskap og erfaringer. Og en spesiell takk til donorer, potensielle donorer og etterlatte som har delt av sine samtaler, meninger og erfaringer. Tusen takk.

Til våre medstudenter for den daglige strekken, sparring, tilbakemeldinger og engasjement. Og ikke minst for all latter og gode minner gjennom utallige timer sammen på AHO.

Vi vil også takke: Aleksander Sekowski hos Stiftelsen Organdonasjon, Ingvild Tjelmeland hos NAKOS, Thomas Berg Green hos Norsk førstehjelpsråd og Ted Matthews, Claire Dennington og Kaja Misvær på AHO. For tid og tilbakemeldinger underveis i prosjektet.

Referanser

Bakgrunn

Stiftelsen Organdonasjon. (u.å.). *Kan jeg bli organdonor?* Hentet 03. mars 2022 fra <https://organdonasjon.no/kan-jeg-bli-organdonor/>

Stiftelsen Organdonasjon. (u.å.). *Hvor mange venter på nytt organ?* Hentet 03. mars 2022 fra <https://organdonasjon.no/sporsmal/star-det-mange-pa-venteliste-for-transplantasjoner-i-norge-i-dag>

Stiftelsen Organdonasjon. (u.å.). *Statistikk.* Hentet 23. april 2022 fra <https://organdonasjon.no/om-oss/statistikk/>

Stranden, A.L. (2022, 20. januar). *38 nordmenn døde på venteliste til nytt organ i fjor. Er hjerter, nyrer og lunger fra dyr svaret?* Forskning.no <https://forskning.no/dyrevelferd-etikk-kreft/38-nordmenn-dode-pa-venteliste-til-nytt-organ-i-fjorer-hjerter-nyrer-og-lunger-fra-dyr-svaret/1967782>

Simonsen, M.C.A. (2022, 01. januar). *Laveste antall organdonasjoner på ti år.* Dagensmedisin. <https://www.dagensmedisin.no/artikler/2022/01/06/laveste-antall-organdonasjoner-pa-ti-ar/>

Stiftelsen Organdonasjon. (u.å.). *Hvorfor bli organdonor?* Hentet 01. mai 2022 fra <https://organdonasjon.no/sporsmal/hvorfor-bli-donor/>

Rammeverk

Klausen, A.O. (2019, 02. april). *Mens andre land lager nei-register er alle i Norge potensielle donorer.* Fri tanke <https://fritanke.no/nyheter/mens-andre-land-lager-nei-register-er-alle-i-norge-potensielle-donorer/19.11126>

NOROD. (u.å.). *NOROD ønsker ikke donorregister.* Hentet 18. mai 2022 fra <https://www.norod.no/norod-onsker-ikke-donorregister/>

Stiftelsen Organdonasjon. (u.å.). *Hvorfor er ikke alle automatisk organdonorer? (opt-out).* Hentet 03. mai 2022 fra <https://organdonasjon.no/sporsmal/hva-med-et-nei-register/>

Stiftelsen Organdonasjon. (u.å.). *Om oss.* Hentet 07. mai 2022 fra <https://organdonasjon.no/om-oss/>

Landsforeningen for Nyrepasienter og transplanterte. (u.å.). *Stiftelsen Organdonasjon.* Hentet 07.mai 2022 fra <https://www.lnt.no/organdonasjon/stiftelsen-organdonasjon>

Research og innsikt

Pfeffer, P. & Albrechtsen, D. (2011). En gave for livet - Historien om organtransplantasjon i Norge (utg.1). Unipub forlag.

Wikipedia. (2020, 13. april). *Jodel*. Hentet 16.mai 2022 fra <https://no.wikipedia.org/wiki/Jodel>

Stiftelsen Organdonasjon. (u.å.). *Hva betyr levende giver og familiedonasjon?* Hentet 17.mai 2022 fra <https://organdonasjon.no/sporsmal/hva-er-familiedonasjon/>

NOROD. (u.å.). *Donorsykehus i Norge*. Hentet 01. april 2022 fra <https://www.norod.no/donorsykehus/>

Hem, E. (2020, 04. juni). *Dulting*. Store Norske Leksikon. Hentet 14. mai 2022 fra <https://snl.no/dulting>

Landsforeningen for Nyrepasienter og transplanterte. (u.å.). *Si det for å bli det – Donasjonsdagen 2017*. Hentet 07.mai 2022 fra <https://www.lnt.no/nyheter/si-det-for-aa-bli-det-donasjonsdagen-2017>

Kvam, M. (2019, 01. august). *Organdonasjon kan redde flere liv*. Norsk Helseinformatikk. <https://nhi.no/rettigheter-og-helsetjeneste/helsetjenesten/organdonasjon-kan-redde-flere-liv/>

Vi scoper inn

Landsforeningen for Nyrepasienter og transplanterte. (u.å.). *Si det for å bli det – Donasjonsdagen 2017*. Hentet 07.mai 2022 fra <https://www.lnt.no/nyheter/si-det-for-aa-bli-det-donasjonsdagen-2017>

Skomsøy, A. (2019, 24. september). *Sykepleieren fikk Karianne fra smerte til håp*. Diabetesforbundet <https://www.diabetes.no/mer/nyheter-om-diabetes/nyheter-2019/karianne-viken-fra-smerte-til-hap/>

Konseptutvikling og brukertesting

Helsedirektoratet. (2020, 04. mars). *NASJONAL FØRSTEHJELPSDUGNAD - Sammen redder vi liv 2017-2020*. [Brosjyre]. https://www.helsedirektoratet.no/brosjyrer/sammen-redder-vi-liv-2017-2020/Sammen%20redder%20vi%20liv%20-%20bokmål.pdf/_/attachment/inline/8f05ca8a-3b5c-466a-9781-2d1525bec814:68eff50d8699a38bd26570a16fe9df70725d999a/Sammen%20redder%20vi%20liv%20-%20bokmål.pdf

Designforslag

Røde Kors. (u.å.). *Røde Kors lokalforeninger*. Hentet 19.mai 2022 fra <https://www.rodekors.no/lokalforeninger/>

Røde Kors. (u.å.). *Våre Partnere*. Hentet 19. mai 2022 fra <https://www.rodekors.no/stott-arbeidet/for-bedrifter/partnerskap/vare-partnere/>

NorgesGruppen. (u.å.). *NorgesGruppen - fakta*: Oversikt. Hentet 03. mai 2022 fra <https://www.norgesgruppen.no/om-oss/om-oss-hjem/>

NorgesGruppen ASA. (2022). *NORGESGRUPPEN ÅRS- OG BÆREKRAFTS- RAPPORT 2021*. NorgesGruppen ASA. <https://www.norgesgruppen.no/globalassets/ars--og-barekraftsrapport-2021.pdf>

Stranden, A.L. (2022, 20. januar). *38 nordmenn døde på venteliste til nytt organ i fjor. Er hjerter, nyrer og lunger fra dyr svaret?* Forskning.no <https://forskning.no/dyrevelferd-etikk-kreft/38-nordmenn-dode-pa-venteliste-til-nytt-organ-i-fjorer-hjerter-nyrer-og-lunger-fra-dyr-svaret/1967782>

Fotokreditering

Alle bildene vi har lånt er avtalt og godkjent av personene selv.

Hege Lundin Kuhle:

<https://www.flickr.com/photos/organdonasjon/41343739821/in/album-72157626680630456/>

Erik Løhre:

<https://www.bi.no/om-bi/ansatte/institutt-for-ledelse-og-organisasjon/erik-lohre/>

Ståle Arne Vansvik: Foto - St. Olavs Hospitalet

Siri Mathiesen: Foto - Privat

Karianne Viken: Foto - Privat

Kristin Stokke Kleppe: Foto - av Kamilla Bedin

**Har du kjennskap til
dine nærmestes tanker eller
standpunkt til organdonasjon?**

